

PROGRAM ROZVOJA OBCE ŠARIŠSKÉ MICHAĽANY NA ROKY 2023-2030

Názov:	Program rozvoja obce Šarišské Michaľany na roky 2015-2022
Územné vymedzenie :	Obec Šarišské Michaľany
Územný plán obce/VÚC schválený:	áno
Dátum schválenia PRO:	DD. MM. RRRR
Dátum platnosti:	od DD. MM. RRRR do 31. 12. 2030
Verzia¹	1.0
Publikovaný verejne:	DD. MM. RRRR

Zdroj: vlastné spracovanie

OBSAH

ÚVOD	4
1 ANALYTICKÁ ČASŤ	9
1.1 ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA.....	9
HISTÓRIA OBCE.....	9
PRÍRODNÉ POMERY.....	10
1.2 HOSPODÁRSKA OBLASŤ	12
DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	12
TELEKOMUNIKÁCIE, INFORMAČNÁ A TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	13
TELEKOMUNIKAČNÉ SLUŽBY	13
PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY.....	14
CESTOVNÝ RUCH	15
1.3 ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ.....	16
VODOVODNÁ A KANALIZAČNÁ SIEŤ	16
PROTIPOVODŇOVÉ OPATRENIA.....	16
LESNÉ HOSPODÁRSTVO	16
ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	16
CIVILNÁ OBRANA	17
POŽIARNA OCHRANA	17
3. DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	18
OBYVATEĽSTVO	18
ŠKOLSTVO A VZDELANIE	24
SOCIÁLNA SFÉRA A ZDRAVOTNÍCTVO	27
KULTÚRA	29
ŠPORT	31
BÝVANIE	32
SAMOSPRÁVA.....	34
EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR ZA ROKY 2014-2022	35
STEER FACTORY	45
ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU	46
SWOT ANALÝZA	46
2 STRATEGICKÁ ČASŤ.....	50
STRATEGICKÁ VÍZIA A HLAVNÝ CIEĽ OBCE.....	50
STRATÉGIA ROZVOJA	51
HOSPODÁRSKA OBLASŤ	53
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ	54
SOCIÁLNA OBLASŤ	54
3 PROGRAMOVÁ ČASŤ	59
PREHĽAD OPATRENÍ, PROJEKTOV A AKTIVÍT PODĽA OBLASTÍ	59
MERATEĽNÉ UKAZOVATELE.....	65
4 REALIZAČNÁ ČASŤ	68
AKČNÝ PLÁN	70
5 FINANČNÁ ČASŤ.....	77

PREDPOKLADANÉ ZDROJE FINANCOVANIA JEDNOTLIVÝCH OPATRENÍ	77
ZÁVER	80
PRÍLOHY	82
PRÍLOHA Č. 1 ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PROGRAME ROZVOJA OBCE	82

ÚVOD

Program rozvoja obce Šarišské Michaľany predstavuje strednodobý plánovací a strategický dokument, ktorého spracovanie bolo motivované predovšetkým snahou o koncepčné, cieľavedomé a transparentné riadenie obce s cieľom hľadania efektívnych spôsobov riešenia problémov a potrieb obce Šarišské Michaľany.

Program rozvoja obce vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov nachádzajúcich sa v území.

Dokument je spracovaný podľa odporúčaní Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart rozvoja, v zmysle zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v NR SR, zohľadňujúc ciele a priority ustanovené v programe rozvoja Prešovského samosprávneho kraja. Program rozvoja obce zohľadňuje záväzné časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu a obce Šarišské Michaľany.

Program rozvoja obce Šarišské Michaľany je rozdelený do štyroch hlavných častí, v súlade s aktuálne platnou metodikou:

- analytická časť obsahuje hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, odhady jej budúceho vývoja, možné riziká a ohrozenia v nadväznosti na existujúce stratégie a koncepcie ako aj definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- strategická časť je zameraná na definíciu stratégie rozvoja obce a určenie hlavných smerov, priorít a cieľov rozvoja obce s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja obce,
- realizačná a implementačná časť sa zameriava na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia, organizačné zabezpečenie realizácie, systém monitorovania a hodnotenia plnenia PRO, stanovenie merateľných ukazovateľov,
- finančná časť poskytuje pohľad na finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce.

Tabuľka č. 1: Zámer spracovania Programu rozvoja obce

Zámer spracovania Programu rozvoja obce	
Názov:	Program rozvoja obce Šarišské Michaľany na roky 2023-2030
Územné vymedzenie:	Obec Šarišské Michaľany
Územný plán obce schválený:	áno
Dátum schválenia PRO:	DD.MM.RRRR
Dátum platnosti:	Od DD.MM.RRRR do DD.MM.RRRR
Verzia:	1.0
Publikovaný verejne:	DD.MM.RRRR
Názov dokumentu	Program rozvoja obce Šarišské Michaľany 2023 – 2030 (ďalej len „PRO“)
Forma spracovania	Program rozvoja obce Šarišské Michaľany na roky 2023 – 2030 spracuje riadiaci tím v spolupráci s členmi pracovnej skupiny.

Riadenie procesu spracovania	Za riadenie procesu spracovania bude zodpovedať riadiaci tím zložený zo zástupcov obce. Členmi riadiaceho tímu budú: Za obec: Koordinátor riadiaceho tímu: Mgr. Ondrej Kušnirík – starosta obce Členovia riadiaceho tímu za obec: Ing. Marek Zborovjan, MBA, DBA – zástupca starostu obce Ján Zimovčák – predseda FKSOMaRO Mgr. Ingrid Zubrická – Odborník Junior 4 – projektový pracovník EVS Tvorba PRO bude prebiehať samotnou prácou riadiaceho tímu v spolupráci s pracovnou skupinou, ktorej členmi budú poslanci obecného zastupiteľstva a ďalšie subjekty. Úlohou členov skupiny bude participácia na tvorbe jednotlivých častí PRO, pripomienkovanie a schvaľovanie ucelených častí PRO. Členovia pracovnej skupiny spolu s riadiacim tímom budú komunikovať elektronicky, formou e-mailov, resp. telefonicky a prebehnú viaceré parciálne stretnutia a 3 spoločné stretnutia. <u>Postup spracovania PRO</u> Analytická časť: 1. Riadiaci tím zabezpečí spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, určí témy na spracovanie charakteristiky územia, t. j.: - zhromaždí informácie z existujúcich podkladov a získa doteraz nedostupné informácie, - popíše vývoj a stav územia (Analýza príčin a dôsledkov, ex-post hodnotenie (investície), SWOT analýza, STEEP analýza, Kontrolný zoznam pre hodnotenie možných rizík). 2. Riadiaci tím zabezpečí spracovanie východísk pre strategickú časť, t. j.: - vyhodnotenie predchádzajúceho PRO, - vyhodnotenie väzieb na ďalšie koncepčné dokumenty, - súhrnné zhodnotenie situácie (napr. analýza SWOT, Strom problémov a pod.), - pomenovanie problémov a hľadanie príčin zistených problémov (problémová analýza). 3. Pracovná skupina prerokuje východiská pre strategickú časť - <u>1 spoločné stretnutie</u>. Strategická časť: 1. Pracovná skupina pripraví podklady pre formuláciu strategickej vízie. 2. Riadiaci tím zabezpečí vypracovanie strategickej vízie na základe podkladov pracovnej skupiny. 3. Pracovná skupina na základe formulovanej strategickej vízie navrhne strategické ciele a opatrenia v súlade s vybraným typom stratégie – <u>2 spoločné stretnutie</u>. 4. Strategickú časť prerokuje zastupiteľstvo na zasadnutí a verejnosť na verejnom prerokovaní.
-------------------------------------	---

	Programová časť: 1. Pracovná skupina špecifikuje opatrenia, navrhne k nim aktivity a stanoví poradie dôležitosti opatrení a aktivít projektov, vrátane merateľných ukazovateľov výsledku a dopadu (priority/zásobník projektov, skupiny projektov) - <u>2 spoločné stretnutie</u>. 2. Riadiaci tím vypracuje sumárny návrh aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán. 3. Riadiaci tím stanoví termíny realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania). 4. Riadiaci tím zabezpečí vypracovanie formulárov pre prípravu navrhnutých projektov. Realizačná časť: 1. Riadiaci tím spracuje akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky (x+2). 2. Riadiaci tím vytvorí systém monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PRO: monitorovanie plnenia akčného plánu, aktualizácia akčného plánu (Samospráva raz ročne získa a spracuje pripomienky úradu, poslancov a verejnosti, zvyčajne do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok.), hodnotenie plnenia PRO (Samospráva vyhodnotí dosiahnuté výsledky a dopady realizovaných opatrení do 31. 3. za predošlý rok.), - Aktualizácia PRO (Samospráva uskutoční každé 3 – 4 roky). 3. Riadiaci tím zabezpečí fungovanie partnerstva, informovanie verejnosti o realizácii PRO a v prípade potreby verejné prerokovanie aktualizácie PRO. Finančná časť: 1. Riadiaci tím zabezpečí spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PRO a indikatívny finančný plán PRO. 2. Pracovná skupina vypracuje návrhy hodnotiacich tabuliek podľa oblastí – politik k navrhnutým opatreniam pre výber projektov v súlade s finančno-ekonomickými možnosťami. 3. Návrh finančnej časti sa prerokuje v pracovnej skupine a s partnermi – <u>3 spoločné stretnutie</u>. 4. Schválený indikatívny rozpočet sa zapracuje do programového rozpočtu samosprávy a ďalších záväzných dokumentov vrátane Dohody o partnerstve. 5. Riadiaci tím zabezpečí rozpracovanie Indikatívneho finančného plánu do akčných plánov.
--	--

	Záver: Riadiaci tím zabezpečí finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie: 1. prerokovanie dokumentu v orgánoch samosprávy (zastupiteľstvo), 2. verejné pripomienkovanie dokumentu, prípadne jeho nezávislé expertné posúdenie, 3. schválenie dokumentu zastupiteľstvom, 4. samospráva informuje verejnosť o schválení PRO (úradná tabuľa, webová stránka, miestne médiá...). Zoznam subjektov, ktoré budú zapojené do spracovania (budúci členovia pracovnej skupiny): - zamestnanci OcÚ - poslanci OZ, hlavný kontrolór - zástupcovia organizácií v obci - zástupcovia podnikateľských subjektov obce - zástupcovia ZŠsMŠ. Zapojenie verejnosti a komunikácia s verejnosťou (informovanie na web stránke obce).
Obdobie spracovania	Obdobie spracovania od 05/2023 do 09/2023. <u>Harmonogram spracovania</u> Úvod – 5/2023 – výstupy: Zámer spracovania PRO, Harmonogram spracovania PRO, Osnova PRO, Dohoda o partnerstve, Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PRO vrátane hodnotenia finančných aspektov realizácie PRO, Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov. Analytická časť - 5-6/2023 Výstupy: Analýza vnútorného a vonkajšieho prostredia, Analýza príčin a dôsledkov, SWOT analýza, STEEP analýza, Hodnotenie možných rizík Strategická časť – 6-7/2023 – Výstupy: Vízia, strategické ciele a opatrenia Programová časť – 7-8/2023 – Výstupy: priority/zásobník projektov, skupiny projektov, Tabuľka opatrení, aktivít a projektov podľa oblastí, Tabuľka ukazovateľov výsledkov, dopadov, výška a zdroje financovania, formuláre pre prípravu navrhnutých projektov Realizačná časť – 8-9/2023 – Výstupy: Akčný plán, Kritériá hodnotenia PHSR, Záznam z monitorovania, Plán hodnotenia a monitorovania, Komunikačná stratégia pre realizáciu PRO Finančná časť - 8-9/2023 – Výstupy: Finančný rámec pre realizáciu PRO a indikatívny finančný plán PRO Záver – 9/2023 – Výstupy: Schválenie PRO

Harmonogram spracovania PRO Šarišské Michaľany na roky 2023 - 2030													
Termín	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Úvod													
Analytická časť													
Strategická časť													
Programová časť													
Realizačná časť													
Finančná časť													
Záver													
Financovanie spracovania	– náklady na vlastné spracovanie – z rozpočtu obce schválené obecným zastupiteľstvom – náklady na získanie informačných podkladov – štatistiky, analýzy, prognózy, dotazníky, – náklady na stretnutia – pracovné skupiny a verejnosť, – náklady na publicitu – tlač informačných materiálov, úprava elektronických médií.												

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

1.1 ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA

HISTÓRIA OBCE

Obec vznikla pri kostole sv. Michala. Uhorský kráľ Belo IV. (panoval v rokoch 1235-1270) daroval jágerskému biskupovi dedinu Szent Mihaly, ktorú výmenou za iný majetok od biskupa opäť nadobudol v r. 1248. V súvislosti s výmenou vzniká o nej prvá písomná správa. Z obsahu listiny je zrejmé, že obec existovala niekoľko desaťročí pred začiatkom 13. storočia. V písomnostiach z 13. až 16. storočia bola pravidelne zapísaná pod maďarským názvom Szent Mihaly vo význame Svätý Michal. Maďarský názov jednoznačne zachytil skutočnosť, že pomenovanie dediny vzniklo prevzatím mena duchovného patróna miestneho kostola, zasväteného sv. Michalovi. Typologicky teda patrí k názvom takých dedín, ktoré vznikali pri kostoloch, starších ako miestne dedinské sídlisko. Do roku 1403 patrili Michaľany k hradnému panstvu Šariš. V tom istom roku ich kráľ Žigmund daroval zemanovi Dionýzovi, synovi Juraja a Jakubovi, synovi Gregora. Zemanovia sa tu usadili a v 15. storočí používali maďarský názov v prídomku. Roku 1427 mala obec 28 port. V 16. storočí patrili Michaľany zemanom Darholcovcom a Rakaczyovcom. Títo zemanovia si tu dali údajne po roku 1585 postaviť kúriu, ktorá po prestavbách stojí doteraz (kaštieľ). Tunajšie sedliacke domácnosti, okrem richtárovej, boli zaviazané daňou kráľovi. Neskôr sa časť sedliakov odsťahovala, iní stratili užívané pozemky a upadli medzi želiarov. V období od r. 1543 do 1558 klesol počet port na päť.

Počet obyvateľov postupne narastal, takže v roku 1600 boli Michaľany už pomerne veľkou dedinou, pozostávajúcou z 36 obývaných poddanských domov, 2 zemianskych kúrií, kostola, fary a školy. Okrem zemanov a osadenstva fary tu žilo najmä poddanské obyvateľstvo. Koncom 18. storočia mala obec 80 domov a približne 600 obyvateľov, ktorí sa prevažne zaoberali roľníctvom.

Koniec 19. storočia je poznamenaný rozvojom priemyslu, dopravy, techniky a umenia. Zdrojom obživy obyvateľstva zostalo naďalej poľnohospodárstvo. Obec mala asi 600 obyvateľov. Časť z nich pracovala na veľkostatku grófa Szirmayho. Na hornej Toryse sa najviac pestovali jačmeň a žito. Taktiež bol veľmi rozšírený chov oviec.

20. storočie sa nezačalo pre obec Šarišské Michaľany práve najšťastnejšie. Dňa 16. júla 1904 popoludní o 14:30 vypukol v obci veľký požiar, ktorému padlo za obeť 28 domov, 16 stodôl, škola, strecha kostola a veže. Plamene boli také silné, že roztavili aj zvony. Trvalo niekoľko rokov, kým sa dedina z tejto tragédie spamätala.

V prvej polovici marca 1948 bol do obce zavedený elektrický prúd. Elektrické osvetlenie bolo slávnostne zapojené dňa 6. marca 1948. Doprava sa zlepšila zavedením pravidelnej autobusovej linky Sabinov – Prešov (trikrát denne).

Podoba obce sa začína postupne meniť. Časť obce od hlavnej cesty až po kaštieľ nazývali Valal. Od kaštieľa k železničnej trati viedla tzv. Ulica. Do roku 1945 boli domy iba po ľavej strane, na pravej strane bola záhrada veľkostatkára s parkom. V septembri 1948 si 16 roľníkov založilo JRD na dvadsiatich hektároch cirkevnej pôdy. Do 16. júla 1952 stúpol počet členov na 112. V roku 1951 bol v obci zavedený miestny rozhlas. V začiatkoch neslúžil iba na vysielanie miestnych oznamov, ale nahradzoval aj rozhlasové prijímače.

V rámci zavádzania obvodného zdravotného systému bolo v obci v r. 1954 zriadené Obvodné zdravotné stredisko. V rozpätí rokov 1971-1980 pribudlo v obci viacero významných objektov: dve päťposchodové bytovky, centrálna kotolňa, nákupné stredisko, základná škola.

Šarišské Michaľany patria v súčasnosti k najväčším a najmodernejším obciam v okrese Sabinov.

PRÍRODNÉ POMERY

Poloha

Obec Šarišské Michaľany leží v údolí rieky Torysa na južnom úpätí Čergovského pohoria v nadmorskej výške 328 m pod zrúcaninou Šarišského hradu, ktorý leží v nadmorskej výške 570 m. Rozloha katastra je 990 ha. Obec sa nachádza 13 km severovýchodne od krajského mesta Prešov a 4 km od okresného mesta Sabinov.

Časti obce:

"Na hure" - horná časť obce okolo kostola,

"Sídliisko" - sídlisko vybudované v roku 1956 pri vzniku podniku IMUNA,

"Dzedzina" - južná časť obce vľavo od hlavnej cesty,

"Nové ulice" - západná časť za kaštieľom smerom na Sabinov.

Geomorfológia

Šarišská vrchovina je tvorená na geologickom podloží pochádzajúcom zo starších treťohôr, kedy sa v morskom prostredí usadili vrstvy pieskovcov a ílovcov. Táto montánna geologická stavba sa odráža v miernych, hladko modelovaných tvaroch povrchu, na ktorom sa striedajú poľnohospodárske pôdy so zalesnenými plochami.

Geologická stavba

Prevažnú časť vrchoviny budujú flyšové súvrstvia centrálnokarpatského paleogénu zložené z pieskovcov, zlepcov, ílovcov, slieňov a brekcií. Jednotlivé stavebné jednotky budované rozlične odolnými horninami a zlomové poruchy sa prejavujú v morfológii povrchu Šarišskej vrchoviny, v ktorých možno rozlíšiť vrchovinný, až pahorkatinný reliéf. Široké a pomerne nízke chrbty (450 – 700 m), budované odolnejšími pieskovecami a zlepcami, sa striedajú so širokými dolinami a eróznymi brázdami, ktoré sa vyvinuli na ílovitých bridliciach a ílovcoch.

Klíma

Táto oblasť Šarišskej vrchoviny patrí do mierne teplej klimateckej oblasti s chladnou zimou. Priemerný ročný úhrn zrážok je 600 – 780 mm, priemerné januárové teploty -4 až -6, júlové 14,5 – 18 °C. Letných dní v roku je 15 – 56, snehová pokrývka trvá 70 – 120 dní.

Hydrografia

Šarišská vrchovina patrí do povodia Bodrogu. Túto časť vrchoviny odvodňuje rieka Torysa s najlepšie vyvinutou riečnou sieťou. Podľa vodného režimu patrí vrchovina k stredohorskej oblasti s max. prietokmi v apríli a min. v zime. Nepriepustné ílovcové horniny, ako aj andezitové ostrovné vrchy sú bez zásob podzemných vôd. Pieskovcový flyš má menšie výskyty podzemnej vody.

Pôdy

Na sprašových hlinách najnižších polôh prevládajú kambizeme oglejené a luvizeme, vo vyšších polohách, na flyšových horninách kambizeme nasýtené a v najvyšších polohách sú to kambizeme nenasýtené.

Rastlinstvo

Pôvodný prírodný ráz človek zmenil najmä v pahorkatinnej a vrchovinej časti. Pahorkatina bola takmer úplne odlesnená a nadobudla charakter kultúrnej stepi s výraznou prevahou oráčin. Vo vrchovine vznikli na plochách odlesnených dúbav až dubových bučín rozsiahle trávnaté plochy a krovinaté pasienky. Rastlinných druhov je tu pomerne málo. Zachovali sa len menšie komplexy dubovo-hrabových, bukových a borovicových lesov.

Živočíšstvo

Vyskytujú sa tu najmä biotopy lesov, v ktorých žijú hlavne jeleň obyčajný, srnec lesný, diviak lesný a rys ostrovid. Z drobných cicavcov okolo vodných tokov nájdeme dulovnicu väčšiu a vydru riečnu.

1.2 HOSPODÁRSKA OBLASŤ

DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Cestná doprava

Obec pretína štátna cesta I/68-kat. B1-C11,5 stredom obce smerom na Sabinov, Starú Ľubovňu a okrajovo štátna cesta III/54311 smerom na obec Ostrovany. Na tieto cesty je napojený dopravný systém obce. Slovenská správa ciest – Investičná výstavba a Správa ciest Košice pripravuje preložku štátnej cesty I/68 Sabinov. Predpokladaný odklon je pred obcou Šarišské Michaľany (na tzv. Michaľanskej hure). Trasa prechádza severovýchodným smerom (za objektmi bývalého JRD), pokračuje v smere za miestnu časť Orkucany.

Miestne komunikácie sú v celkovej dĺžke 7,9 km o šírke od 5 do 7,5 m. Správu a údržbu zabezpečuje obec z vlastných prostriedkov. Po minuloročnej rekonštrukcii časti miestnych komunikácií a chodníkov je približne polovica ciest v dobrom technickom stave, ale časť ciest o celkovej dĺžke cca 3,5 km si vyžaduje rekonštrukciu. Zároveň je potrebné vybudovať nové miestne komunikácie v celkovej dĺžke 1,5 km v nových častiach obce. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že nepriaznivé klimatické a morfológické podmienky s celoslovenským priemerom zvyšujú finančnú náročnosť opráv a údržby cestných telies.

Železničná doprava

Obcou prechádza železnica, z ktorej je možné dostať sa do krajského mesta Prešov a taktiež do Poľska a je možné sa priamo pripojiť na hlavný železničný ťah Košice – Bratislava. Železničná stanica má v súčasnosti novú maľovku vonkajších stien. Pripravuje sa Dohoda o starostlivosti o objekt železničnej zastávky medzi ŽSR a obcou, ktorá by v budúcnosti mala zabrániť poškodzovaniu budovy a znečisťovaniu okolia budovy železničnej stanice. Zároveň by bolo vhodné osadiť nové lavičky a osvetlenie na nástupišti.

Autobusová doprava

Osobnú autobusovú dopravu v súčasnosti prevádzkuje SAD Prešov, Eurobus Košice, B.P.V. bus Stará Ľubovňa a ďalší súkromní dopravcovia. V obci sú zriadené dve autobusové zástavky. Boli vybudované v roku 2012, rekonštrukcia nie je potrebná. Zástavky si vyžadujú priebežnú údržbu. S použitím SMART technológií, by bolo vhodné na zástavkách osadiť elektronické informačné tabule o príchodoch a odchodoch autobusov. Obec plánuje výstavbu ďalšej zastávky na jej konci smerom na Sabinov.

Doprava z Prešova: Autobusy s cieľovou stanicou Sabinov, Lipany, Stará Ľubovňa, Vyšné Ružbachy, Levoča, Tichý Potok a vlaky smerom na Lipany a Starú Ľubovňu.

Doprava zo Sabinova: Autobusy a vlaky s cieľovou stanicou Prešov, Košice.

Cyklistická doprava

V súčasnosti väčšina obyvateľov obce Šarišské Michaľany využíva na jazdu bicyklom miestne komunikácie a chodníky pre peších, ktoré prešli v posledných piatich rokoch rozsiahlou rekonštrukciou. Aktuálny uspokojivý stav miestnych komunikácií motivuje obyvateľov k aktívnejšiemu využívaniu bicykla, ako dopravného prostriedku v rámci obce. Väčšina cyklistických trás je vedená po miestnych komunikáciách ako združený priestor pre motorovú dopravu a zároveň cyklistickú dopravu. Veľmi dôležitý prvok v rámci rozvoja cyklodopravy v obci predstavuje v roku 2022 dokončený cyklochodník „Euro Velo 11 v Prešovskom kraji, úsek Veľký Šariš – Pečovská Nová Ves, k. ú. Šarišské Michaľany“ ktorý vedie cez katastrálne územie obce a predstavuje významnú cyklistickú komunikáciu v okrese Sabinov a Prešov tým, že prepája viacero okolitých obcí a miest a je súčasťou medzinárodnej cyklomagistrály. Lokalizácia uvedenej stavby v katastrálnom území obce dáva významné impulzy k rozvoju jednak cykloturistickej, ale aj cyklodopravnej situácie (doprava do zamestnania) a celkovo popularizuje tento spôsob dopravy medzi občanmi. Obec sa stáva otvorenejšou a napojenejšou na okolitý región. Už v súčasnosti možno v rámci územia obce evidovať významný nárast počtu cyklistov z okolitých obcí a miest, ale aj zvýšený pohyb miestnych obyvateľov.

TELEKOMUNIKÁCIE, INFORMAČNÁ A TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Telekomunikačné služby

Telekomunikačné služby sú dostupné na celom území obce a zabezpečujú ich rôzni poskytovatelia Slovak Telekom, Orange, O2. V obci je vybudovaný miestny rozhlas, ktorý je ovládaný z rozhlasovej ústredne v objekte Obecného úradu. V obci je prístupný internet prostredníctvom rôznych providerov so špecifickou infraštruktúrou Slovak Telekom, Orange, O2, LONLER, Slavconet, Sabnet, Wi-net, UPC Slovensko, ANTIK Telecom. V obci je čiastočne vybudovaná optická sieť, ktorá sa pravidelne rozširuje. V budove ZŠ a obecnej knižnici je zriadená internetová miestnosť pre verejnosť. Obec je monitorovaná kamerovým systémom, ktorý slúži na predchádzanie kriminality v obci.

Elektrifikácia

Elektrifikácia v obci je na dostatočnej úrovni. Elektrická sieť si vyžaduje rozšírenie distribučnej sústavy o nové distribučné trafostanice a rekonštrukciu VN a NN vedenie.

Tepelné hospodárstvo

Rodinné domy sú vykurované z vlastných domových kotolní na spaľovanie plynu, alternatívne aj na tuhé palivo, bytové domy sú vykurované samostatným vykurovaním, buď priamo kotlami v bytoch, alebo lokálnymi kotolňami v bytových domoch. Do budúca je potrebné v rámci programu šetrenia energiami reálne využívať OZE a AZE.

Verejné osvetlenie

V roku 2016 obec zrealizovala rekonštrukciu verejného osvetlenia. Obsahom rekonštrukcie bola výmena svietidiel verejného osvetlenia a doplnenie nových svietidiel. Súčasťou prác bola aj výmena pôvodných výložníkov za nové, umiestnené pod vedením NN = rozvodov a výmena rozvádzačov VO. Pri rekonštrukcii sa použili LED svietidlá z dôvodu na vysokú svetelnú a ekonomickú efektívnosť.

Plynofikácia

Obec Šarišské Michaľany je plne plynofikovaná od roku 1991. Hlavným zdrojom dodávky plynu do riešeného územia je vysokotlakový plynovod po regulačnú stanicu a od regulačnej stanice po obci stredotlakovým plynovodom.

Cintorín

Na území obce sa nachádzajú dva cintoríny. Jeden hlavný cintorín sa nachádza na ul. Sabinovská. V roku 2000 bolo realizované rozšírenie cintorínu, momentálne jeho kapacity postačujú. Na cintoríne sa nachádza Dom smútku, ktorý bol vybudovaný v rokoch 1987-1988. Budova Domu smútku je v dobrom technickom stave, v roku 2015 sa vymenili okná, dvere a urobili sa vnútorné stierky. V Dome smútku sa nachádza chladiace zariadenie a obradná miestnosť. Na starom cintoríne sa už nepochováva, nachádzajú sa tu už len pozostatky starých pomníkov.

Obecný úrad

Od r. 1988 sídli obecný úrad v budove kaštieľa. Budova kaštieľa si vyžaduje zásadnú rekonštrukciu, čo sa týka najmä fasády budovy.

Obecná knižnica

Prvý zápis o vzniku knižnice, vtedy Miestna ľudová knižnica, v obci pochádza z roku 1971, nachádzala sa v priestoroch starej školy vedľa rímskokatolíckeho farského kostola sv. Michala archanjela, neskôr sa nachádzala v priestoroch renesančného kaštieľa a od roku 2004 sídlila knižnica v priestoroch materskej školy. Od roku 2018 sa Obecná knižnica nachádza v budove nákupného strediska. V knižnici je registrovaných 170 čitateľov, knižničný fond obsahuje 9562 kníh a je pravidelné dopĺňaný.

PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY

Na území obce podnikajú podnikateľské subjekty, ktoré sú zapísané v obchodnom registri a živnostenskom registri. Z hľadiska zoskupenia právnych foriem najväčšie zastúpenie majú živnostníci v oblasti služieb. Na území obce však pôsobia desiatky fyzických a právnických subjektov v rôznych predmetoch podnikania.

Najvýznamnejšie podnikateľské subjekty sú:

IMUNA PHARM, a. s. prevzala portfólio pôvodnej spoločnosti IMUNA (výroba od roku 1956) a pokračuje vo výrobe daného sortimentu farmaceutických výrobkov pre zdravotníctvo. Produkty: infúzne roztoky, dialyzačné koncentráty, bunkové implantáty, carbo;

H + EKO, spol. s r.o. hlavnou činnosťou spoločnosti je zber a recyklácia elektroodpadu, plastov, železných neželezných (farebných) kovov a káblov;

EFPEO, s.r.o. = zámočnícka dielňa, zaoberá sa kovovýrobou

BEFI, s.r.o. – zemné a výkopové práce

HADEKO, s.r.o. - výroba organominerálnych hnojív z prírodných materiálov - HAKOFYT.

Samostatne hospodáriaci roľníci – Pivovarník Jozef – Agrošariš, Agrobain s.r.o., Jozef Fabian, Adrián Mižencič

Občianske združenia, ktoré majú sídlo na území obce a s ktorými obec v súčasnej dobe spolupracuje:

- Občianske združenie Starí páni,
- Futbalový klub,

- Obecný športový stolnotenisový klub,
- ŠK Fitness,
- Športovostrelecký klub,
- Syklisti

CESTOVNÝ RUCH

Potenciál územia Prešovského kraja je pre cestovný ruch, rekreáciu a kúpeľníctvo značne rozsiahly a hlboko diferencovaný. Nachádzajú sa tu priestory poskytujúce možnosti pre rozvoj rekreácie a cestovného ruchu od vysokohorskej a horskej krajiny Vysokých Tatier, Spišskej Magury, Pienin, Čergova, Slánskych vrchov, Vihorlatu a Bukovských vrchov, významné prvky kultúrneho a historického dedičstva slúžiace ako cieľ poznávacieho turizmu, až po možnosť kúpania vo vodných nádržiach a termálnych kúpaliskách.

Najcennejšou devízou územia prešovského kraja je vysoko hodnotná, zatiaľ relatívne málo narušená horská i podhorská krajina osobitá nielen v celoslovenskom, ale i stredoeurópskom kontexte poskytujúca nevšedné turistické a rekreačné vyžitie v prírodnom prostredí.

Súčasný ponukový potenciál obce Šarišské Michaľany z hľadiska vybavenosti cestovného ruchu, turizmu a rekreačno-športových aktivít nie je dostatočný. Riešené územie obce je charakteristické členitou zástavbou. Daným stupňom úrovne turistickej infraštruktúry vytvára podmienky pre podstatne dynamickejší rozvoj cestovného ruchu.

Obec Šarišské Michaľany je vhodným miestom pre vidiecky cestovný ruch a agroturizmus. Pri vidieckom cestovnom ruchu a agroturizme je cieľovým miestom účastníkov cestovného ruchu vidiek v relatívnom zachovalom prostredí s nízkym stupňom urbanizácie a rušivých vplyvov. Medzi agroturistické služby patria popri ubytovaní vo vidieckom prostredí a domácom gazdovskom stravovaní všetky turisticko-rekreačné služby súvisiace s poľnohospodárskou výrobou a vidieckym prostredím. Agroturistické služby poskytované na ekologicky hospodáriacich gazdovských dvoroch sú deklarované ako ekoagroturistika. Zatiaľ vo vidieckom priestore neexistuje informačný systém o území, jeho prírodných, kultúrnych a historických hodnotách, a ani o infraštruktúre vidieckeho turizmu. Súčasne chýba miestna iniciatíva i znalosti z dôvodu nízkej mobilizácie a často krát i kvality ľudského potenciálu (napr. ekonomické vzdelanie) vidieckeho obyvateľstva. Vytváranie kapitálových zdrojov pre investície do podnikania v oblasti vidieckeho turistického ruchu a agroturizmu je stále nedostačujúce.

Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike určuje poradie priorít všetkých 21 regiónov Slovenska v rámci podpory cestovného ruchu, a to podľa potenciálu cestovného ruchu v strednodobom horizonte a miery nezamestnanosti. Šarišský región, v ktorom sa nachádza aj obec Šarišské Michaľany sa nachádza v kategórii regiónov s najvyššou prioritou, v ktorej prevláda kúpeľníctvo a pobyty v horskom prostredí.

Ubytovacie zariadenia, stravovacie a reštauračné služby

Areál Dobrej Pohody sa nachádza v malebnom prostredí spišsko-šarišského medzihoria, v katastri obce Šarišské Michaľany. Areál je svojou rozlohou a umiestnením ideálny na usporadúvanie rôznych spoločenských, rodinných a firemných podujatí. K dispozícii je sála s kapacitou do 220 ľudí, salónik, letná terasa s barom a troma menšími altánkami vhodnými na gril-párty a oslavy na čerstvom vzduchu. V areáli sa nachádza ubytovňa a penzión.

V meste Sabinov, ktoré je od Šarišských Michalian vzdialené 5 km sa nachádza Hotel Torysa, ktorý poskytuje celoročné ubytovanie na úrovni trojhviezdičkového hotela. Celková kapacita hotela je 23 izieb. Okrem ubytovania hotel poskytuje aj reštauračné služby, kaviarenské služby a disponuje aj saunou.

Cezhraničná spolupráca

Obec Šarišské Michaľany má nadviazanú cezhraničnú spoluprácu s mestom Dobczyce, ktoré leží v Malopoľskom vojvodstve, asi 30 km od Krakowa. Je centrom územného celku (gminy) Dobczyce, ktorá má asi 14 000 obyvateľov. Gmina pozostáva z 13 obcí: Bieńkowice, Brzączowice, Brzezowa, Dziekanowice, Kędzierzynka, Kornatka, Niezdów, Nowa Wieś, Rudnik, Sieraków, Skrzynka, Stadniki, Stojowice. Dobczyce majú asi 6 200 obyvateľov. V meste sa nachádza niekoľko priemyselných firiem. Medzi turistické zaujímavosti v okolí patrí Dobczycké jazero a zámok, v ktorom je múzeum. Partnerským mestom je od roku 1997. V roku 2010 bol realizovaný projekt „Rozširujeme spoluprácu medzi Šariškými Michaľanami a Dobczycami v oblasti kultúry, športu, rekreácie a turistiky“. Spolupráca prebieha aj na úrovni výmenných pobytov seniorov, turistov, futbalistov a žiakov škôl. Obec spolupracuje aj s ďalším poľským mestom Stalowa Wola.

1.3 ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ

VODOVODNÁ A KANALIZAČNÁ SIETĚ

V obci je vybudovaná kanalizácia a vodovod na 100%. V najbližších rokoch je potrebné investične sa zamerať na vybudovanie vodovodnej a kanalizačnej siete v nových lokalitách pre výstavbu rodinných domov podľa platného územného plánu obce, najmä v lokalite Západ a v lokalite pred záhradkárskou oblasťou, pričom je potrebné na financovanie využiť zdroje z EÚ a štátneho rozpočtu SR. Zvýšenú pozornosť je nutné venovať ochrane prírody, ktorá so sprievodnou drevitou a bylinnou vegetáciou tvorí významný koridor regionálneho významu viazaný na hodnotnú a druhovú vzácnu živočíšnu i rastlinnú zložku.

PROTIPOVODŇOVÉ OPATRENIA

Koryto Torysy je zregulované, ale predstavuje pre obec určité riziko, najmä v časti pri záhradkárskej kolónii. Protipovodňové opatrenia boli zrealizované ešte štátnym podnikom IMUNA, ale v posledných rokoch sa ukázali ako nie plne dostatočné. Je potrebné dobudovať ochranný val smerom k obci Ostrovany a upraviť breh Torysy po oboch stranách.

LESNÉ HOSPODÁRSTVO

V katastrálnom území obce sa nachádza zmiešaný les, ktorý zväčša tvoria buky a hraby, z ihličnanov predovšetkým smrek a borovice. V tomto lese je však potrebné hospodáriť tak, aby sa predovšetkým zlepšovala jeho ochranná funkcia. Les je štátnym majetkom a je v správe Lesov SR, š.p.

ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý obciam ukladá povinnosti v oblasti odpadov. Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programu odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu. Odpadové hospodárstvo zahŕňa všetky činnosti zamerané na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov, znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie, ako aj nakladanie s odpadmi v súlade s

platným zákonom. Nakladanie s odpadmi je definované ako zber odpadov, preprava odpadov, zhodnocovanie odpadov a zneškodňovanie odpadov vrátane starostlivosti o miesto zneškodňovania.

Obec zabezpečuje vývoz zmesového komunálneho odpadu mimo katastrálne územie obce. V obci je zavedený separovaný zber odpadu. Na sídlisku sa používa kontajnerový spôsob separovaného zberu. V zástavbe rodinných domov sa používa vrecový systém zberu. Separovaný zber plastov, skla, VKM, BRKO je zabezpečovaný cez spoločnosť Marius Pedersen, ktorá v obci zabezpečuje vývoz zmesového komunálneho odpadu. V obci sú umiestnené statické kontajnery na zber starého šatstva. V pravidelných intervaloch je zabezpečený výkup starého papiera a starých použitých olejov. V obci má prevádzku spoločnosť H+EKO, ktorá pre obec zabezpečuje zber elektroodpadov vrátane osvetľovacích telies. Je potrebné doplniť kontajnery na zber papiera na sídlisku a kompostéry pre rodinné domy. Zelený odpad (tráva a konáre) umožňuje obec uložiť na obecnom kompostovisku, v lokalite za športovým areálom. Kompostovisko nie je vybavené príslušnou technológiou – bolo by vhodné zabezpečiť štiepkovač, čelný nakladač, prekopávač kompostu, kompostovacie boxy. V obci chýba zberný dvor, jeho výstavba je prioritou v oblasti odpadového hospodárstva. Zároveň je potrebné zaviesť preukázateľnú evidenciu množstva produkovaných odpadov pre zrealizáciu miestneho poplatku za komunálne odpady.

CIVILNÁ OBRANA

Linka 112 - slúži na privolanie záchranných zložiek v prípade, keď je ohrozený ľudský život, zdravie, majetok alebo životné prostredie. Volať na číslo 112 možno bezplatne a nepretržite, 24 hodín denne z akéhokoľvek telefónu – pevnej linky, mobilu či telefónnej búdky. Číslo 112 zjednocuje všetky zložky integrovaného záchranného systému:

Hasičský a záchranný zbor,
Polícia,
Záchranná zdravotná služba,
Kontrolné chemické laboratóriá civilnej ochrany,
Banská záchranná služba,
Horská záchranná služba,
Železničná polícia.

Súčasnú národnú čísla tiesňového volania 150 (hasiči), 155 (zdravotníci) a 158 (polícia) zostávajú naďalej v platnosti.

POŽIARNA OCHRANA

V obci je funkčná hasičská zbrojnica. Sídlo hasičskej stanice HaZZ pre obec Šarišské Michaľany je situované v okresnom meste Sabinov. V prípade väčšieho požiaru je najbližšia zásahová jednotka s dojazdom do 20 minút. Obec má činný dobrovoľný hasičský zbor a vlastní hasičské vozidlo typu IVECO DAILY a vozidlo TATRA 815 CAS 32 a tiež protipovodňový vozík. Hasičská zbrojnica vyhovuje potrebám DHZ, v roku 2022 prešla rozsiahlou rekonštrukciou, spravila sa prístavba na parkovanie aut, došlo k výmene plynového kotla a obnovila sa fasáda budovy požiarnej zbrojnice. Materiálno-technické vybavenie je na dobrej úrovni. DHZ má v súčasnosti 12 členov. DHZ sa pravidelne zúčastňuje hasičských súťaží v okresoch Sabinov a Prešov a je účastníkom východoslovenskej hasičskej super ligy (VHSL) v mužskej a ženskej kategórii. DHZ má ľudský potenciál aj na vykonávanie osvetu a vzdelávacích aktivít v rámci protipožiarnej prevencie. Člen DHZ Anton Štelbacký je držiteľom najvyššieho vzájomného vyznamenania v rámci Slovenskej republiky – Zaslúžilý člen DPO SR.

3. DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

OBYVATEĽSTVO

Nasledujúca časť sa venuje štruktúre obyvateľstva na základe jednotlivých charakteristík, ako sú vek, národnosť, vierovyznanie, pohlavie atď.

Ku koncu roka 2022 žilo v obci 2736 obyvateľov, z čoho bolo 1332 mužov (48,7 %) a 1404 žien (51,3 %). V priebehu posledných desiatich rokov počet obyvateľov klesol o 130, čo predstavuje pokles takmer o 5%.

Tabuľka 2 Stav trvale bývajúceho obyvateľstva v obci

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Trvale bývajúce obyvateľstvo k 1.1. (Osoba)	2864	2860	2855	2874	2873	2855	2840	2828	2831	2734
Trvale bývajúce obyvateľstvo k 31.12. (Osoba)	2860	2855	2874	2873	2855	2840	2828	2831	2734	2736
Muži	1417	1411	1423	1428	1416	1403	1398	1391	1337	1332
Ženy	1443	1444	1451	1445	1439	1437	1430	1440	1397	1404
Index ²	0,999	0,998	1,006	0,999	0,993	0,994	0,995	1,001	0,965	1,001
Priemerný index										0,995

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Obyvateľstvo podľa národnosti

V obci prevažuje obyvateľstvo slovenskej národnosti – na základe údajov zo sčítania obyvateľov domov a bytov tvorí 93,33% populácie. Obyvatelia rómskej národnosti tvoria takmer 1 % populácie. U 4,96 % obyvateľov nebola zistená národnosť.

Tabuľka 3 Obyvatelia podľa národnosti

	SODB 2001		SODB 2011		SODB 2021	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Slovenská	2 445	92,0	2 601	91,8	2575	93,33
Maďarská	1	0,0	2	0,1	0	0
Rómska	155	5,8	57	2,0	27	0,98
Rusínska	7	0,3	16	0,6	13	0,47
Ukrajinská	10	0,4	4	0,1	6	0,22
Česká	8	0,3	6	0,2	5	0,18
Poľská	1	0,0	3	0,1	2	0,07
Iná	31	1,2	1	0,0	3	0,0
Nezistená			142	5,0	128	4,75
Spolu	2658	100,0	2832	100,0	2759	100,0

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-narodnosti/OB/SK0418525235/OB>

² Index predstavuje podiel stavu obyvateľstva na konci obdobia k stavu na začiatku obdobia

Náboženské zloženie obyvateľstva

Prevažná väčšina obyvateľov obce sa ku dňu sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 hlásila k rímskokatolíckej cirkvi (75,61 %). Z ostatných cirkví bol výraznejší už len podiel obyvateľov hlásiacich sa ku gréckokatolíckej cirkvi (6,6 %). 8,63 % obyvateľov bolo bez vyznania a u 5,07 % obyvateľov nebolo zistené vierovyznanie.

Tabuľka 4 Obyvatelia obce podľa vierovyznania

	SĽDB 2001		SODB 2011		SODB 2021	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Rímskokatolícka cirkev	2 296	86,4	2 262	79,9	2086	75,61
Gréckokatolícka cirkev	155	5,8	141	5,0	182	6,6
Pravoslávna cirkev	39	1,5	33	1,2	28	1,01
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	39	1,5	41	1,4	46	1,67
Reformovaná kresťanská cirkev	2	0,1	2	0,1	5	0,18
Evanjelická cirkev metodistická	0	0	1	0,0	1	0,04
Apoštolská cirkev	0	0	1	0,0	6	0,22
Kresťanské zbory	2	0,1	6	0,2	8	0,29
Ústredný zväz židovských náboženských obcí	0	0	2	0,1	0	
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	0	0	1	0,0	7	0,25
Bahájske spoločenstvo	0	0	1	0,0	0	0
Bez vyznania	54	2,0	92	3,2	238	8,63
Ostatné	0	0	7	0,2	12	0,43
Nezistené	71	2,7	242	8,5	140	5,07
Spolu	2 658	100,0	2 832	100,0	2759	100,00

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-nabozenskeho-vyznania/OB/SK0418525235/OB>

Stav a pohyb obyvateľstva v obci

Za posledných 10 rokov sa v obci narodilo 312 detí, čo predstavuje približne 26 detí ročne. Hrubá miera živorodenosti je vyššia než na Slovensku aj v Prešovskom kraji, pričom vykazuje mierne rastúci trend s občasnými výkyvmi. Najvyššiu hodnotu má podiel narodených na 1000 obyvateľov v roku 2021, pričom dosahuje úroveň Prešovského kraja (12,74).

Tabuľka 5 Narodení v obci

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Narodení (Osoba)										
Šarišské Michaľany	33	36	35	30	26	25	30	30	35	32
Živonarodení (Osoba)										
Šarišské Michaľany	33	36	35	30	25	25	30	30	35	32
Hrubá miera živorodenosti (Promile)										

Šarišské Michaľany	11,5	12,6	12,22	10,44	8,73	8,78	10,59	10,6	12,74	11,7
Okres Sabinov	14,6	15,0	15,67	15,84	15,16	16,4	16,41	17,53	17,39	17,64
Prešovský kraj	11,5	11,4	11,69	12	12,05	11,88	11,98	12,09	12,29	12,05
Slovenská republika	10,1	10,2	10,25	10,6	10,66	10,58	10,46	10,38	10,39	9,7

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Hrubá miera úmrtnosti v obci sa dlhodobo pohybuje pod úrovňou hrubej miery úmrtnosti v Slovenskej republike. Najnižšiu hodnotu dosiahla v roku 2013 – 4,5 osôb na 1000 obyvateľov, najvyššiu v roku 2021 (15,29). V tomto roku prekročila hodnotu dosiahnutú v okrese Sabinov aj v Prešovskom kraji. Zvýšenú mieru úmrtnosti v roku 2021 spôsobila aj pandémia COVID 19.

Tabuľka 6 Zomretí v obci

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zomretí (Osoba)										
Šarišské Michaľany	13	16	20	16	28	26	20	30	42	25
Hrubá miera úmrtnosti (Promile)										
Šarišské Michaľany	4,5	5,6	6,98	5,57	9,78	9,13	7,06	10,6	15,29	9,14
Okres Sabinov	7,6	7,9	7,96	7,34	7,92	7,46	7,63	8,43	10,71	7,82
Prešovský kraj	8,3	8,2	8,77	8,14	8,36	8,66	8,46	9,65	12,23	9,6
Slovenská republika	9,6	9,5	9,92	9,64	9,91	9,97	9,76	10,82	13,5	10,97

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

V sledovanom období zaznamenáva obec klesajúci úbytok obyvateľstva. Hodnoty hrubej miery prirodzeného prírastku v rokoch 2013 až 2016 výrazne prevyšovali hodnoty na Slovensku, od roku 2017 sa miera prirodzeného prírastku približovala k hodnotám miery prirodzeného prírastku na Slovensku.

Tabuľka 7 Prirodzený prírastok obyvateľstva

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Prirodzený prírastok obyvateľstva (Osoba)										
Šarišské Michaľany	20	20	15	14	-3	-1	10	0	-7	7
Hrubá miera prirodzeného prírastku obyvateľstva (Promile)										
Šarišské Michaľany	7,0	7,0	5,24	4,87	-1,05	-0,35	3,53	0	-2,55	2,56
Okres Sabinov	7,0	7,1	7,71	8,5	7,24	8,94	8,77	9,1	6,68	9,81
Prešovský kraj	3,2	3,2	2,91	3,87	3,69	3,22	3,52	2,45	0,07	2,46
Slovenská republika	0,5	0,7	0,33	0,96	0,75	0,61	0,7	-0,45	-3,1	-1,27

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Z dlhodobého hľadiska zaznamenáva obec Šarišské Michaľany úbytok obyvateľstva migráciou. Za posledných 10 rokov sa do obce prisťahovalo 368 osôb, vystaľovalo sa 490 osôb. Hrubá miera migračného salda dosiahla v roku 2014 najvyššiu zápornú hodnotu v sledovanom období (- 1,8 promile), čo sa skoro podobá migračnému sadlu na 1000 obyvateľov okresu Sabinov aj Prešovskému kraju. Pozitívne hodnoty pritom táto miera dosiahla iba v troch rokoch – 2015 (1,4 promile) a 2020 (1,06 promile).

Tabuľka 8 Migrácia obyvateľstva

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Priťahovaní na trvalý pobyt (Osoba)										
Šarišské Michaľany	27	44	42	37	27	41	23	55	28	44
Vystáňovaní z trvalého pobytu (Osoba)										
Šarišské Michaľany	51	69	38	52	42	55	45	52	46	49
Migračné saldo (Osoba)										
Šarišské Michaľany	-24	-25	4	-15	-15	-14	-22	3	-18	-5
Hrubá miera migračného salda (Promile)										
Šarišské Michaľany	-8,4	-8,8	1,4	-5,22	-5,24	-4,92	-7,76	1,06	-6,55	-1,83
Okres Sabinov	-2,3	-2,8	-1,42	-2,57	-2,21	-2,58	-4,13	-2,32	-3,07	-2,09
Prešovský kraj	-1,4	-1,9	-2,04	-1,9	-1,85	-1,77	-2,04	-1,5	-1,64	-1,92
Slovenská republika	0,4	0,3	0,58	0,72	0,68	0,73	0,67	0,8	0,43	0,18

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Vzhľadom na vysokú mieru vystáňovateľstva vykazuje obec v posledných rokoch úbytok obyvateľstva. Naj vyšší úbytok obyvateľstva 25 osôb je v obci v roku 2021, predstavuje hrubú mieru celkového prírastku obyvateľstva -9,1 promile. V porovnaní s mierou celkového prírastku v okrese Sabinov, Prešovskom kraji či v Slovenskej republike má obec Šarišské Michaľany najvyšší úbytok obyvateľstva.

Tabuľka 9 Celkový prírastok obyvateľstva

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celkový prírastok obyvateľstva (Osoba)										
Šarišské Michaľany	-4	-5	19	-1	-18	-15	-12	3	-25	2
Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva (Promile)										
Šarišské Michaľany	-1,4	-1,8	6,63	-0,35	-6,28	-5,27	-4,23	1,06	-9,1	0,73
Okres Sabinov	4,6	4,2	6,29	5,93	5,03	6,36	4,64	6,79	3,6	7,72
Prešovský kraj	1,9	1,3	0,88	1,96	1,84	1,45	1,48	0,95	-1,58	0,54
Slovenská republika	0,9	1,0	0,9	1,67	1,43	1,34	1,37	0,35	-2,68	-1,9

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Ku koncu roka 2022 sa hrubá miera sobášnosti pohybovala na úrovni 9,4 promile, čo predstavuje 25 sobášov. Rozvodovosť v obci je v sledovanom období takmer vo všetkých rokoch nižšia než v Slovenskej republike.

Tabuľka 10 Sobášnosť

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sobáše (Počet v jednotkách)										
Šarišské Michaľany	15	13	16	14	9	20	15	19	15	25
Hrubá miera sobášnosti (Promile)										
Šarišské Michaľany	5,2	4,6	5,59	4,87	3,14	7,02	5,29	6,71	5,46	9,14
Okres Sabinov	6,1	5,8	6,07	6,37	6,77	7,16	7,49	5,62	6,18	7
Prešovský kraj	5,5	5,6	5,9	6,09	6,3	6,02	5,99	4,74	5,45	5,89
Slovenská republika	4,7	4,9	5,31	5,51	5,76	5,72	5,44	4,35	4,84	5,37

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Tabuľka 11 Rozvodovosť

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rozvody (Počet v jednotkách)										
Šarišské Michaľany	5	7	4	1	7	5	5	3	6	2
Index rozvodovosti (Percento)										
Šarišské Michaľany	33,3	53,9	25	7,14	77,78	25	33,33	15,79	40	8
Hrubá miera rozvodovosti (Promile)										
Šarišské Michaľany	1,8	2,5	1,4	0,35	2,44	1,76	1,76	1,06	2,18	0,73
Okres Sabinov	1,0	1,3	0,81	0,69	0,99	0,9	1,35	1,12	1,04	0,87
Prešovský kraj	1,5	1,5	1,26	1,16	1,24	1,22	1,33	1,2	1,21	1,22
Slovenská republika	2,0	1,9	1,8	1,71	1,77	1,76	1,74	1,52	1,49	1,51

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Hustota obyvateľstva

Obec Šarišské Michaľany je charakteristická relatívne vysokou hustotou obyvateľstva, pričom počet obyvateľov na km² dosahuje takmer trojnásobok tejto hodnoty na Slovensku a viac než trojnásobok hodnoty v Prešovskom kraji.

Tabuľka 12 Hustota obyvateľstva (osoba na km2)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Šarišské Michaľany	307,6	307,1	307,88	308,85	307,83	306,05	304,6	304,12	295,20	293,96
Okres Sabinov	107,4	107,9	108,45	109,12	1090,72	110,34	110,95	111,59	110,91	111,54
Prešovský kraj	91,2	91,3	91,42	91,55	91,73	91,88	92,02	92,13	90,08	90,04
Slovenská republika	110,4	110,5	110,61	110,75	110,93	111,08	111,23	111,33	110,98	110,78

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľov obce tvoria najpočetnejšiu skupinu obyvatelia s úplným stredným odborným vzdelaním. Na základe údajov zo sčítania obyvateľov domov a bytov v roku 2011, vzrástol podiel tejto skupiny obyvateľov oproti predchádzajúcemu sčítaniu o 3,0%. Vysoko zastúpené sú aj kategórie osôb s učňovským vzdelaním bez maturity (15,0%) a so základným vzdelaním (13,7%). Podiel týchto kategórií na celkovom počte obyvateľstva však oproti predchádzajúcemu sčítaniu klesá. Stúpa naopak podiel osôb s ukončeným vysokoškolským vzdelaním (8,1%).

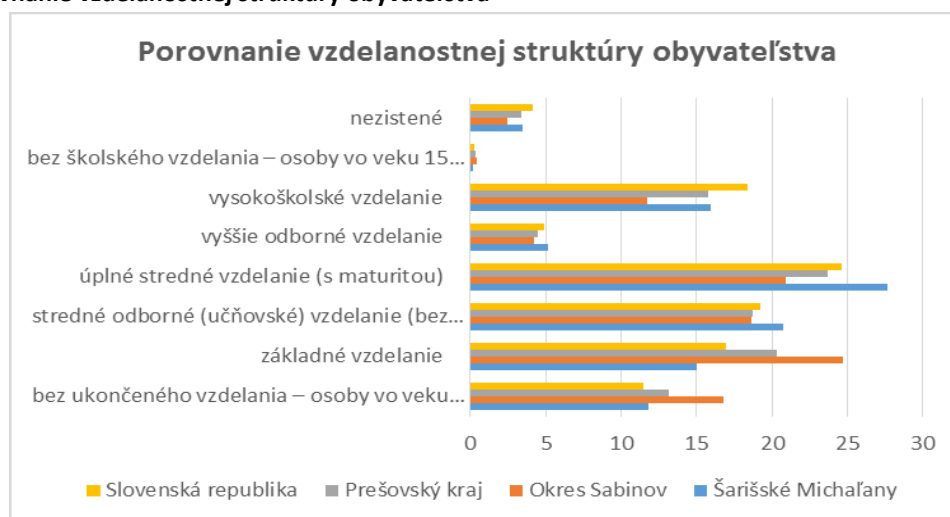
Tabuľka 13 Obyvateľstvo podľa vzdelania

	SODB 2011		SODB 2021	
	Počet	%	Počet	%
Základné	387	13,7	415	15,04
Stredné odborné (bez maturity)	671	23,7	572	20,73
Úplné stredné odborné (s maturitou)	804	28,4	763	27,65
Vyššie odborné vzdelanie	21	0,7	143	5,18
Vysokoškolské vzdelanie	311	11,00	441	15,98
Nezistené	122	4,3	95	3,44
Bez školského vzdelania	516	18,2	330	11,96
Spolu	2 832	100,0	2759	100,0

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-vzdelania/OB/SK0418525235/OB>

Pri porovnávaní vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva na regionálnej a celoslovenskej úrovni, obec Šarišské Michaľany má vyšší podiel osôb s ukončeným úplne stredným vzdelaním s maturitou a stredným odborným vzdelaním bez maturity oproti vzdelanostnej štruktúre v okrese Sabinov ale aj oproti vzdelanostnej štruktúre v Prešovskom kraji či na celom Slovensku. Naopak osôb so základným vzdelaním a osôb bez ukončeného vzdelania je v našej obci menej oproti okresu Sabinov, Prešovského kraja či Slovenskej republiky. Kvalifikovaná pracovná sila predstavuje potenciálnu výhodu pre ďalší rozvoj obce.

Graf 1 Porovnanie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva

Zdroj: : <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-vzdelania>

Tabuľka 14 Vekové zloženie obyvateľstva

	14 rokov alebo menej		Od 15 do 64 rokov		65 rokov alebo viac		Spolu
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	
2013	506	18 %	1987	69 %	367	13 %	2860
2014	499	17%	1968	69 %	388	14 %	2855
2015	490	17 %	1974	69 %	410	14 %	2874
2016	483	17 %	1950	68 %	440	15 %	2873
2017	468	16 %	1931	68 %	456	16 %	2855
2018	461	16 %	1905	67 %	474	17 %	2840
2019	453	16 %	1886	67 %	489	17 %	2828
2020	449	16 %	1892	67 %	490	17 %	2831
2021	445	16 %	1814	66 %	475	17 %	2734
2022	452	17 %	1796	66 %	488	18 %	2736

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

ŠKOLSTVO A VZDELANIE

V súlade so zákonom č.416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1.7.2002 prešla materská škola a základná škola, ktorá sa nachádza v obci do zriaďovateľskej pôsobnosti obce. Základná škola je školským obvodom pre vzdelávanie žiakov z obce Šarišské Michaľany a obce Ostrovany.

Tunajšia plne organizovaná **Základná škola** bola daná do prevádzky v roku 1976 s kapacitou 18 tried s príslušnými špeciálnymi učebňami. Od roku 2004 škola funguje ako spoločný právny subjekt Základná škola s materskou školou, Pod lesíkom 19, Šarišské Michaľany, pričom obe školy sú umiestnené v samostatných budovách.

Základná škola s materskou školou, Pod lesíkom 19, Šarišské Michaľany poskytuje v piatich oddeleniach predprimárne vzdelávanie pre deti vo veku od troch do šiestich rokov, základné vzdelanie pre deti vo veku od 6 do 15 rokov v 15-tich triedach 1. a 2. stupňa.

V súčasnosti má škola spolu 56 zamestnancov, z ktorých je 21 učiteľov ZŠ a 10 učiteliek MŠ, 4 asistenti učiteľa, 2 špeciálni pedagógovia, 1 sociálny pedagóg, 2 vychovávateľky v školskom klube, 11 hospodárskych pracovníkov. Škola má vlastnú kuchyňu a jedáleň so 5 pracovníkmi.

Materská škola

Materská škola podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno – emocionálnej, intelektuálnej, morálnej, estetickej, rozvíja schopnosti a zručnosti, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie. Pripravuje na život v spoločnosti v súlade s individuálnymi a vekovými osobitosťami detí.

Filozofiou tunajšej materskej školy je vytvoriť v materskej škole príjemné prostredie, aby sa stal život detí v nej radostný, zaujímavý a prítiažlivý, obohatený o nové pohybové, poznávacie a citové podnety, ako aj sociálne kontakty s rovesníkmi.

Pre školský rok 2022/2023 je spolu zapísaných 97 detí, ktorí sú v piatich triedach. Materská škola má samostatný školský dvor. Deti z materskej školy pravidelne vystupujú na kultúrnych a spoločenských akciách organizovaných v obci.

Tabuľka 15 Prehľad počtu žiakov materskej školy

Školský rok	Počet tried	Počet žiakov
2018/2019	5	92
2019/2020	5	95
2020/2021	5	80
2021/2022	5	82
2022/2023	5	97

Zdroj: Základná škola v Šarišských Michaľanoch

Graf č. 2: Prehľad počtu žiakov materskej školy

Základná škola

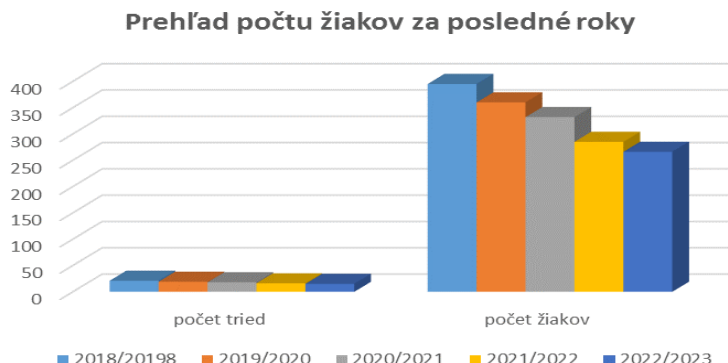
V obci je plnoorganizovaná Základná škola s vyučovacím jazykom slovenským. 1. až 9. ročník navštevuje v súčasnej dobe 266 žiakov. K škole patrí aj dostatočne veľký školský areál, v ktorom sa nachádzajú športoviská – futbalové ihrisko, atletická dráha, a rozbehová dráha, ktoré sú však zarastené. Povrch je potrebné vyčistiť a zabezpečiť novú povrchovú vrstvu alebo úpravu (antuka, škvara) alebo umelý povrch. V škole je potrebné realizovať generálnu rekonštrukciu elektrických rozvodov, rekonštrukciu strechy telocvične, sociálnych zariadení, zdravotníckej a rozsiahlu opravu krytiny podláh, zároveň je potrebné zrevitalizovať športový areál pri ZŠ. V rámci celkovej rekonštrukcie budovy školy je potrebné uvažovať s využitím OZE a AZE pre hospodárnu prevádzku budovy.

Tabuľka 16 Prehľad počtu žiakov základnej školy

Školský rok	Počet tried	Počet žiakov
2018/2019	22	395
2019/2020	19	360
2020/2021	18	332
2021/2022	16	285
2022/2023	15	266

Zdroj: Základná škola v Šarišských Michaľanoch

Graf č. 3: Prehľad počtu žiakov základnej školy

Základná škola bola vybudovaná ako 22 triedna. Vzhľadom k tomu, že v Obci Ostrovany bola vybudovaná nová základná škola a žiaci z Ostrovan už navštevujú školu v svojej obci. Počet tried v škole sa v súčasnosti pohybuje okolo 15 tried. Okrem vyučovacích tried, má škola k dispozícii veľkú

telocvičňu, malú telocvičňu, školskú dielňu, kooperatívnu učebňu, žiacku kuchynku, učebne fyziky, chémie, biológie, dve učebne informatiky a dve jazykové učebne.

V školskom vzdelávacom programe pre ISCED 1 v rámci disponibilných hodín ponúka tunajšia škola predmety: Angličtina hrou v 1. a 2. ročníku, Tajomstvá sveta v 3. a 4. ročníku. Ďalšie disponibilné hodiny posilňujú vyučovanie v predmetoch matematika a slovenský jazyk a literatúra.

Pre ISCED 2 sú disponibilné hodiny využité na vyučovanie druhého cudzieho jazyka od siedmeho ročníka, alternatívneho predmetu k druhému cudziemu jazyku Výtvarného spracovania materiálov.

V piatom a šiestom ročníku sa pokračuje vo vyučovaní nami vytvoreného predmetu Tajomstvá sveta, ktorý rozvíja u žiakov čitateľskú gramotnosť. V siedmom ročníku zavádzame v rámci disponibilných hodín predmet Tajomstvá života. Jeho absolvovaním si žiak rozvíja kompetencie v oblasti environmentálnej výchovy a zdravého životného štýlu.

Príprave žiakov na testovanie T9 a prijímacie skúšky sa venujú na predmetoch Cvičenia z matematiky a Cvičenia zo slovenského jazyka a literatúry. Disponibilné hodiny sa využívajú aj na posilnenie vzdelávania v predmetoch: matematika, biológia, dejepis, anglický jazyk, fyzika a slovenský jazyk a literatúra.

Tabuľka 17 Monitor 9 – výsledky, úspešnosť

Školský rok	Slovenský jazyk	Matematika
2019/2020	<i>Testovanie T9 sa neuskutočnilo</i>	
2020/2021	<i>Testovanie T9 sa neuskutočnilo</i>	
2021/2022	59,3 %	40,7 %
2022/2023	46,9 %	45,2 %

Zdroj: Základná škola v Šarišských Michaľanoch

Na škole prebieha kontinuálne vzdelávanie ako súčasť celoživotného vzdelávania a zabezpečuje u pedagogických a odborných zamestnancov sústavný proces nadobúdania vedomostí, zručností a spôsobilostí s cieľom udržiavať, obnovovať, zdokonaľovať a dopĺňať profesijné kompetencie potrebné na výkon pedagogickej praxe a na výkon odbornej činnosti so zreteľom na premenu tradičnej školy na modernú. Schopnosť inovovať obsah a metódy výučby, skvalitniť výstupy výchovno-vzdelávacieho procesu, byť pripravený reagovať na potreby trhu práce a zmeny vo svojej vzdelávacej politike je súčasťou práce vedúceho pedagogického zamestnanca.

Školský klub detí

Školský klub detí pracuje podľa schváleného školského výchovného programu s názvom: „Pohybom a hudbou ku zdravšiemu životu.“

Svoje služby ponúka v čase 6.30 hod. – 7.35 hod. pred vyučovaním a v čase 11.20 hod. – 16.30 hod. po vyučovaní.

Školský klub detí ako súčasť Základnej školy s materskou školou Šarišské Michaľany, Pod lesíkom 19, 082 22 Šarišské Michaľany je školské zariadenie, ktoré zabezpečuje pre deti, ktoré plnia povinnú školskú dochádzku nenáročnú výchovnú činnosť podľa výchovného programu zameranú na ich prípravu na vyučovanie a na uspokojovanie a rozvíjanie ich záujmov a potrieb v čase mimo vyučovania. Poskytuje výchovu a vzdelávanie deťom mladšieho školského veku a individuálne začleneným deťom. Cieľom programu v školskom klube detí je pripraviť dieťa pre život v súčasnej spoločnosti prostredníctvom ovplyvňovania voľného času na báze jeho dobrovoľnosti a aktivity, s možnosťou seberealizácie, ponukou alternatívnych aktivít, ponukou pomôcok a hier. Činnosť sa uskutočňuje vo

vekovu zmiešaných oddeleniach, ktoré sú umiestnené na prvom podlaží budovy školy. Výchovný proces v ŠKD prebieha vo vlastných priestoroch. ŠKD má 2 oddelenia.

Možnosť pokračovania v ďalšom štúdiu majú absolventi základnej školy v meste Prešov, ktoré je vzdialené cca 15 km a v meste Sabinov, ktoré je od obce vzdialené cca 5 km. V týchto mestách sídlia stredné odborné školy, gymnázia a učňovské školy rôzneho zamerania.

Najbližšie možnosti štúdia na vysokých školách a univerzitách sú v mestách Prešov a Košice, ktoré sú vzdialené od obce cca 50 km.

SOCIÁLNA SFÉRA A ZDRAVOTNÍCTVO

Medzi cieľové skupiny, ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením patria prevažne seniori, ale aj ostatní občania obce, ktorí sa nachádzajú v zlej sociálnej resp. nevyhovujúcej situácii.

Tabuľka 18 Počet vyplácaných dôchodkov a príspevkov obyvateľom v okrese Sabinov

Druh dôchodku	Stav k 31.12.				
	2018	2019	2020	2021	2022
Starobný	8773	8940	8942	8995	9071
Predčasný starobný	85	89	66	57	75
Invalidný s pokl. schop. VZČ do 70 % vr.	1406	1409	1468	1460	1487
Invalidný s pokl. schop. VZČ nad 70 %	771	739	726	703	704
Invalidný spolu	2177	2148	2194	2163	2191
Vdovský	2575	2546	2538	2525	2546
Vdovecký	470	476	482	497	510
Sirotský	333	303	282	267	257
Invalidný z mladosti	250	275	305	330	359
Dôchodok manželky	6	5	3	2	2
Sociálny	29	28	23	20	20

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V obci sa nenachádza žiadne sociálne zariadenie pre seniorov. Absentujúcu sociálnu starostlivosť kompenzujú okolité sídla, konkrétne zariadenia v meste Prešov, Sabinov, Bardejov, Spišské podhradie, Poprad, Košice.

Najčastejšia pomoc pre osamelých občanov, o ktorých sa nemá kto postarať v starobe, je zabezpečenie opatrovateľskej služby v zmysle zákona o sociálnej pomoci. V rámci tejto aktivity obec zamestnáva jednu opatrovateľku. Zriadenie denného stacionára pre dôchodcov je taktiež jednou z možností rozšírenia sociálnych služieb poskytovaných obcou.

Tabuľka 19 Sociálne služby poskytované v obci

Názov poskytovanej služby v obci Šarišské Michaľany	Existencia služby v obci	
	Áno	Nie
Sociálna služba na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie základných životných potrieb v nocľahárni, v nízko prahovom dennom centre		X
Sociálna služba v nízko prahovom dennom centre pre deti a rodinu		X
Sociálna služba v zariadení pre seniorov		X
Sociálna služba v zariadení opatrovateľskej služby		X
Sociálna služba v dennom stacionári		X
Opatrovateľská služba	X	

Prepravná služba		X
Odľahčovacia služba	X	

Zdroj: Obec Šarišské Michaľany

VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI

Nezamestnanosť v Prešovskom kraji je dlhodobo vyššia oproti celkovej evidovanej nezamestnanosti v SR. Za posledných 10 rokov bola najnižšia v roku 2019 (8,19 %). V nasledujúcich rokoch sa nezamestnanosť mierne zvyšuje, čo je s najväčšou pravdepodobnosťou dôsledkom pandémie COVID 19. Ku koncu roka 2022 bola aktuálna miera evidovanej nezamestnanosti v Prešovskom kraji 9,98 %, v okrese Prešov 7,69 % a v okrese Sabinov 14,37 %. Miera evidovanej nezamestnanosti žien je vyššia oproti mužom, čo môže byť spôsobené globalizáciou, t. z. že muži skôr vycestujú za prácou aj do zahraničia ako ženy.

Tabuľka 20 Miera evidovanej nezamestnanosti k 31.12. daného roka (v %)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Slovenská republika	5,94	5,04	4,92	7,57	6,76	5,90
- muži	5,10	4,14	4,10	6,73	5,90	4,94
- ženy	6,95	6,10	5,90	8,55	7,78	7,04
Prešovský kraj	9,68	8,61	8,19	11,39	10,75	9,98
- muži	8,57	7,12	6,87	10,31	9,34	8,36
- ženy	11,09	10,52	9,85	12,71	12,58	12,02
Okres Prešov	6,74	5,84	5,60	8,69	8,44	7,69
- muži	6,02	4,96	4,72	8,13	7,45	6,67
- ženy	7,62	6,91	6,68	0,35	9,69	8,94
Okres Sabinov	12,20	11,07	10,00	16,01	14,78	14,37
- muži	9,98	8,48	7,81	13,90	12,52	11,46
- ženy	15,22	14,59	12,94	18,78	17,96	18,37

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Tabuľka 21 Počet evidovaných nezamestnaných k 31.12. daného roka

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Šarišské Michaľany	88	96	91	118	105	105

Z hľadiska vekovej štruktúry tvoria v okrese Sabinov najväčšiu kategóriu nezamestnaných uchádzači a uchádzačky vo veku od 35 do 49 rokov – 35,4 % z celkového počtu uchádzačov a uchádzačiek. Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných v okrese je porovnateľná so štruktúrou v SR a Prešovskom kraji. K zvýšeniu nezamestnanosti žien dochádza vo vekovej kategórii 35 – 49 rokov, pričom táto kategória tvorí až 39,1 % evidovaných nezamestnaných žien v okrese Sabinov.

Zdravotnícka starostlivosť pre občanov je poskytovaná formou primárnej, sekundárnej a následnej zdravotníckej starostlivosti v štátnych a neštátnych zdravotníckych zariadeniach v obci Šarišské Michaľany, Poliklinike Sabinov a FNŠP Prešov. V obci priamo pôsobí všeobecný lekár, detský lekár a zubný lekár.

Stav v zdravotníctve stagnuje. Vybavenosť zdravotníckych zariadení je priemerná. V obci je zriadená lekáreň, zásobovanie liekmi je dostačujúce. Zdravotnícke zariadenie v obci Šarišské Michaľany prešlo

čiasťou rekonštrukciou, ale obec naďalej plánuje do budúcnosti s rekonštrukciou a prístavbou budovy zdravotného strediska.

Na území obce sa nachádza Centrum pre deti a rodiny, bývalý detský domov Slon. V minulosti pri detskom domove pôsobil súbor Sloníkatá, ktorý veľmi úspešne reprezentoval obec nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí a pravidelne vystupoval na akciách organizovaných obcou, prípadne školou. Súčasné zloženie chovancov detského domova je iné a ich zapájanie sa do života obce už nie je také výrazné. Budova Centra pre deti a rodiny prešla rozsiahlou rekonštrukciou a chovanci sú aj napriek tomu umiestnení v náhradných bývaniach v Prešove a Sabinove.

KULTÚRA

Kultúrne pamiatky

V katastri obce Šarišské Michaľany a v jeho okolí sa nachádza niekoľko kultúrnych pamiatok:

Kaštieľ

Na mieste kaštieľa stála už v 15. storočí zemianska kúria. V rokoch 1585-1642 bola prebudovaná na renesančný kaštieľ. Je to prízemná budova so 4 nárožnými baštami. Jeho vnútrošok je bohatý na dekoratívne prvky, najviac zaujme baroková štuková výzdoba stropu v jednej z miestností. V budove dnes sídli obecný úrad. Budova si vyžaduje rekonštrukciu a taktiež aj park, ktorý sa pri nej nachádza.

Kaplnka pri kaštieli

Súčasťou kaštieľa je baroková kaplnka, ktorá vznikla počas barokovej prestavby v r. 1736 pristavením k rohovej veži. Fasáda kaplnky má typický barokový dekor s bohatou štukovou výzdobou a barokovým štátom. Nad vchodom je nástenná maľba sv. Floriána a slnečné hodiny. Interiér kaplnky zdobia nástenné maľby. Najpozoruhodnejšia je maľba ukrižovanej ženy.

Kostol sv. Michala

Terajší kostol bol posvätený na základoch starého kostolíka v r. 1785 podľa románskeho vzoru - oblúkovité okná, klenby a polkruhové sanktuarium. K umeleckým vzácnostiam kostola patrí krásna baroková monštrancia a kalich z 18. storočia, z dielne levočského majstra Jána Szilassyho. Do roku 1916 bolo v kostole starobylé medené lavatorium z roku 1766 s vyobrazením Rákocziho erbu na držadle (teraz v Národnom múzeu v Budapešti). V podzemí kostola sú hrobky tunajších zemepánov.

Archeologické lokality

V okolí obce sa vyskytujú dve významné archeologické lokality, ktoré svojim významom presahujú hranice regiónu:

Fedelema

Osada z mladšej doby kamennej bola objavená v rokoch 1979-80 pri kopaní ryhy pre diaľkové vodovodné potrubie. Výsledkom výskumu bolo objavenie osady, situovanej v blízkosti potoka a najmä nájdenie obrovského množstva črepov z hlinených nádob na vyvýšenom ostrohu. Nálezy sa spájajú s nositeľmi kultúry s východnou lineárnou keramikou. Cenným nálezom je aj kolekcia kamenných a kostených nástrojov a zvlášť kostené naberačky a hrebene.

Nad Imunou

Lokalita sa nachádza po ľavej strane cesty Ostrovany – Medzany. Iba málo archeologických nálezísk sa môže pochváliť tak dlhou históriou výskumu ako táto oblasť. V roku 1963 sa na pravej terase Torisy pri

obci Ostrovany uskutočnil zisťovací výskum. Našli sa objekty z mladšej doby kamennej, doby bronzovej, doby rímskej a stredoveku. Výskumníci upozornili na mimoriadnu koncentráciu nálezov na mieste, kde sa stretávajú katastrálne hranice obcí Ostrovany, Medzany a Šarišské Michaľany. Toto miesto je označené Nad Imunou. Pri najnovších výskumoch (1992) bol odkrytý pôdorys z 5. storočia, našli sa železné a bronzové predmety a luxusná keramika.

Hrad Šariš

Hrad Šariš leží na pravom brehu rieky Torysy na kužeľovitom kopci, ktorý je rezerváciou teplomilných rastlín. Archeologický prieskum dokázal osídlenie hradného vrchu už v neolite, v neskornej kamennej a v mladšej dobe bronzovej (13.-11. storočie p.n.l.). Výstavbu nového hradu začala v 13. storočí – prvá zmienka o hrade menom Sarus je z r. 1245. Mal chrániť severojužnú obchodnú cestu údolím rieky Torysy. Bol kráľovským hradom a sídlom kráľov v čase, keď sa zdržiavali v Šariši.

V dnešnej dobe je hrad vyhľadávaným miestom vychádzok. Na hrad vedie spevnená asfaltová cesta a je možné sa tam dostať aj bicyklom. Celý hradný vrch je Národnou prírodnou rezerváciou. Opevnenie hradu je zachovalé, vrátane bášť. Centrálna veža – donjon- umožňuje veľmi dobrý výhľad na okolie – od Vysokých Tatier, cez Levočské vrchy, Čergov a Slanské vrchy. Dobré sú viditeľné aj zrúcaniny ďalších stredovekých hradov – Kapušianskeho a Kamenického.

Kultúrne podujatia, aktivity a spolky

V minulosti pôsobil v obci Divadelný súbor Julia Zborovjána, Folklórna skupina Giráš pri Klube dôchodcov a Folklórna skupina Galdunek. V súčasnosti ich činnosť nie je pravidelná, ale iba sporadická. Každoročne sa v parku pri kaštieli (kultúrna pamiatka) koná celoobecná akcia Deň rodiny. Ročne sa koná Strelecká súťaž Memoriál Igora Koziaka a Stolnotenisový turnaj neregistrovaných hráčov.

V minulosti pravidelne štvrťročne obec vydávala obecné noviny s názvom Šarišské Michaľany – posledné číslo vyšlo v roku 2011. V súčasnosti obec pripravuje obnovenie ich vydávania, s tým, že od konca roku 2023 by mali byť vydané 4 čísla do roka, prvé číslo bolo už vydané v júni 2023.

Obec je členom ZMOS, Združenia obcí a miest Hornej Torysy a MAS Sabinovsko. Obec dlhodobo spolupracuje s partnerským mestom Dobczyce v Poľskej republike a tohto roku sa obnovila spolupráca aj mestom Stalowa Wola takisto v Poľsku.

V obci sa vykonávajú činnosť tieto občianske združenia:

- OZ Futbalový klub
- OZ Obecný športový stolnotenisový klub
- OZ Športovostrelecký klub
- ZO Jednoty dôchodcov na Slovensku
- OZ Starí pani
- Dobrovoľný hasičský zbor
- OZ Fitnes centrum
- OZ Syklisti

ŠPORT

Stolný tenis

Stolný tenis patrí medzi najúspešnejšie športy v obci. Oddiel bol založený v roku 1956. Základňu tvorili zamestnanci novovybudovaného podniku Imuna. V marci 1957 získali hráči na majstrovstvách okresu Sabinov prvé medaily, od roku 1962 hrali krajské majstrovstvá.

Takmer ideálne podmienky pre rozvoj tohto športu sa vytvárali od roku 1977, po výstavbe a odovzdaní novej tribúny. V jej priestoroch získavajú stolní tenisti moderne zariadenú herňu so sociálnym zázemím. Začína sa trénovať až 5 hodín denne, čo prináša ďalšie úspechy. Družstvo žien v roku 1980-81 postupuje do SNL. Rovnako úspešne si počínali aj juniory, ktorí v tej istej súťaži účinkujú od roku 1985. V súčasnosti stolní tenisti pod hlavičkou OŠSK hrajú tieto súťaže: I. liga starší žiaci, I. liga mladší žiaci, I. liga staršie žiačky, II. liga muži, IV. liga muži B a V. liga muži C. Úspechy stolných tenistov sú úzko spojené s cieľavedomou a systematickou prácou trénera V. Balčáka s mládežou, ktorej sa venuje od 60 tých rokov. Je držiteľom mnohých ocenení.

Športová streľba

Športovo-strelecký klub existuje v Šarišských Michaľanoch od r. 1971 a už za čias ČSSR bol považovaný za jeden z najúspešnejších ľahní streleckých talentov. Vychoval desiatky reprezentantov a jeho odchovanci získali mnoho významných domácich a zahraničných športových úspechov. Medzi najvýznamnejšie z nich patrí 3. miesto na Majstrovstvách Európy, 7 titulov Majstra Československa, vyše 40 titulov Majstra Slovenska, dva československé a 10 slovenských rekordov. Za najväčšie úspechy za posledné tri roky možno považovať šesť zlatých, tri strieborné a šesť bronzových medailí z Majstrovstiev Slovenska. Dôležité je v tomto kontexte spomenúť prácu s mládežou a to, že niekoľko zo spomenutých medailí získali aj strelci v najmladšej kategórii do 14 rokov. Na klubových strelniciach sa každoročne organizujú viaceré strelecké súťaže od Majstrovstiev kraja až po Prvú Slovenskú streleckú ligu. O tom, že streľba je v obci jedným z najobľúbenejších športov svedčí aj to, klub má v roku 2023 vyše 160 členov, ako aj veľká popularita verejných streleckých súťaží, ktoré klub už vyše 40 rokov pravidelne organizuje pre obyvateľov obce.

Futbal

Prvé zmienky o futbale v obci sú z rokov 1931 - 34, iniciátormi boli študenti - gymnazisti. Veľkú obľubu získava futbal najmä po roku 1945, keď na pastvisku "Za Torysou" boli postavené riadne bránky a ohraničená hracia plocha. Vytvorilo sa stále futbalové mužstvo.

V roku 1956 mužstvo prechádza pod patronát podniku do TJ Slovan Imuna. Začína sa s výstavbou športového areálu, v novembri roku 1977 bola dokončená krytá tribúna pre 400 divákov s kompletnou vybavenosťou. V krajských majstrovstvách bol najúspešnejší ročník 1978/79, keď futbalisti obsadili 5. miesto. V osemdesiatych rokoch hralo mužstvo dospelých v krajských majstrovstvách. Väčšia pozornosť sa začala venovať príprave mladých futbalistov. V roku 1983/84 bolo založené družstvo mladších dorastencov. V súčasnosti futbalisti súťažia pod hlavičkou FK. Viacerí odchovanci tunajšieho futbalového oddielu našli uplatnenie vo vyšších súťažiach aj v reprezentačných výberoch SR.

Imunská 15

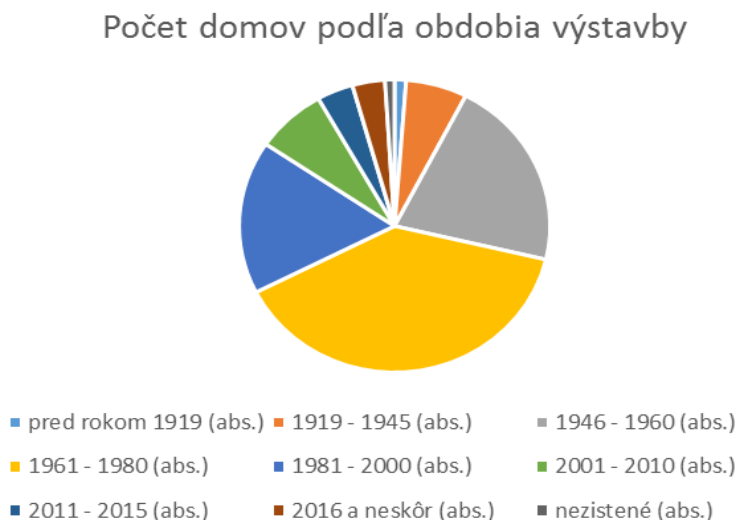
Bežecké podujatie pod názvom Imunská pätnásťka prvýkrát zorganizovala skupina rekreačných bežcov pri š.p. Imuna v roku 1986. Odvtedy sa pravidelne v každú tretiu júlovú nedeľu stretávali pod Šarišským

hradom bežci z celej republiky na tratiach od 5 km (dorastenci), 11 km (ženy) až do 15 km (muži). Imunská pätnástka bola bežeckým sviatkom v obciach cez ktoré viedla trať – Šarišské Michaľany, Medzany, Ostrovany, Ražňany. Toto skvelé podujatie si získavalo z roka na rok väčšiu popularitu aj u domácich bežcov. Šiesty ročník (1992) bol zároveň prvými majstrovstvami obce. Pre výkonnejších pretekárov bola účasť na domácich pretekoch zároveň prípravou na Medzinárodný maratón mieru v Košiciach. V roku 2006 sa bežal 20 ročník. Bohužiaľ od roku 2007 sa tradícia prerušila a bežecké preteky sa už neorganizujú.

BÝVANIE

V obci sa nachádza individuálna aj hromadná bytová výstavba. Najviac obytných domov bolo postavených medzi rokmi 1946 – 1960, významná bola aj výstavba v 60-tych a 70-tych rokoch. Pôvodná urbánna štruktúra obce je charakterizovaná ako skupinová dedina. Pôvodne sa obec rozvíjala pri kostole a potom sa rozvíjala smerom k Toryse. Staršia zástavba je jednopodlažná, novšia je dvojpodlažná. Dominantu v panoráme obce tvorí rímskokatolícky kostol a významné miesto má aj kaštieľ. Urbanistická koncepcia priestorového usporiadania obce Šarišské Michaľany je determinovaná najmä prírodnými danosťami (terén, vodstvo, ložiská nerastov) a historickými danosťami (pôvodná historická zástavba). Limitujúcim faktorom pre rozvoj výstavby v obci sú technické stavby s ochrannými pásmami (letisko, preložka cesty I/68, trasa železnice, vodné zdroje a trasa skupinového vodovodu, VN siete a i.). Najstaršia zástavba sa nachádza na spojnici kostola a kaštieľa. Severne od cesty I/68 sa v 20. storočí rozvíjala viacpodlažná bytová výstavba spolu so základnou a materskou školou, južne od cesty I/68 po železnicu bytová výstavba formou rodinných domov.

Graf 4: Byty podľa obdobia výstavby

Zdroj: scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/struktura-domov-podla-obdobia-vystavby

Väčšinu bytového fondu v obci tvoria rodinné domy. Nasledujúca tabuľka ukazuje počet domov podľa typu:

Tabuľka 22 Domy podľa typu

Rodinné domy	Bytové domy	Iné
440	43	19

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/struktura-domov-podla-typu-domu/OB/SK0418525235/OB>

Vybavenosť bytov

Prevažná väčšina bytov v obci má tečúcu vodu v obytnej jednotke. Byty bez priameho napojenia na dodávku vody sú 4, u 24 bytov nebol systém dodávky vody zistený. Byty v obci sú zväčša vybavené centrálnym kúrením.

Tabuľka 23 Byty podľa systému dodávky vody

V obytnej jednotke je tečúca voda	V obytnej jednotke nie je tečúca voda	Nezistené	Spolu
699	4	24	727

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/byty/zakladne-vysledky/pocet-bytov-podla-zasobovania-vodou/OB/SK0418525235/OB>

Tabuľka 24 Byty podľa typu kúrenia

Spolu	ústredné kúrenie diaľkové	ústredné kúrenie lokálne	etážové kúrenie	samostatné vykurovacie teleso	iný	bez kúrenia	nezistený
840	7	507	277	38	2	3	6

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/byty/zakladne-vysledky/pocet-bytov-podla-typu-kurenia/OB/SK0418525235/OB>

Najčastejším zdrojom vykurovania bytov je zemný plyn. V malej miere je ako zdroj energie využívané aj pevné palivo. Na základe údajov zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 boli v danom roku 3 byty bez vykurovania.

Tabuľka 25 Byty podľa zdrojov energie používaných na vykurovanie

Spolu	plyn	elektrina	kvapalné palivo	pevné palivo	solárna energia	iný	žiadny	nezistený
840	760	45	0	24	0	2	3	6

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/byty/zakladne-vysledky/pocet-bytov-podla-zdroju-energie-vyuzivaneho-na-vykurovanie/OB/SK0418525235/OB>

V obci je vybudovaná kanalizačná sieť a takmer 95 % domov je pripojená na kanalizačnú sieť. Dve percentá domov ešte stále používajú žumpu.

Tabuľka č. 26: Kanalizačný systém v obci

Spolu	septik, žumpa	pripojka na kanalizačnú sieť	domáca čistička odpadových vôd	bez kanalizácie	nezistený
502	12	475	0	10	5

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/struktura-domov-podla-typu-kanalizacneho-systemu/OB/SK0418525235/OB>

Z hľadiska rozvoja bývania plánuje obec situovať nové plochy pre bytovú výstavbu z dôvodu nedostatku disponibilných plôch v zastavanom území najmä mimo zastavané územie obce, rodinné domy situovať najmä južne od cesty I/68 na západnom a východnom okraji obce, severne od tejto cesty iba pri vstupe do obce od Prešova a v lokalite pri záhradkárskej oblasti. Bytové a rodinné domy v severnej časti obce

sú podmienené dodržaním ochranných pásiem letiska. Základná občianska vybavenosť je navrhovaná v centrálnej časti obce pri terajšej ceste I/68 a v novej bytovej zástavbe.

SAMOSPRÁVA

Obec Šarišské Michaľany bola zriadená zákonom SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a to dňom volieb do orgánov samosprávy obcí t.j. 23. – 24. 11. 1990.

Právomoci a kompetencie obce

Kompetencie obce (t.j. právomoc a pôsobnosť obce sú dané):

- Ústavou Slovenskej republiky (najmä čl. 64 – 71),
- Zák. SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov,
- Platnou právnou úpravou SR,
- Všeobecne záväznými nariadeniami obce na úseku samosprávnych činností (čl. 71 ods. 2 Ústavy SR).

Nasledujúca tabuľka prezentuje príslušnosť obyvateľov k jednotlivým úradom špecializovanej štátnej správy

Tabuľka 27 Príslušnosť obyvateľov k úradom ŠS

Sídlo matričného úradu	<i>Šarišské Michaľany</i>
Sídlo pracoviska daňového úradu	<i>Sabinov</i>
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	<i>Sabinov</i>
Sídlo Okresného súdu	<i>Prešov</i>
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	<i>Sabinov</i>
Sídlo pracoviska okresného úradu	<i>Prešov</i>
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	<i>Prešov</i>
Sídlo Okresného úradu, odbor starostlivosti o životné prostredie	<i>Sabinov</i>

Zdroj: ŠÚ SR

Organizačná štruktúra obce

Súčasnú zriadenie verejnej správy a administratívy reprezentuje obecný úrad. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce Šarišské Michaľany. Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Obecné zastupiteľstvo má 9 poslancov, ktorí sú volení obyvateľmi obce na obdobie 4 rokov. Pri obecnom zastupiteľstve sú zriadené tieto komisie:

- Komisia pre školstvo, kultúru, šport a mládež,
- Komisia finančná, správy obecného majetku a rozvoja obce,
- Komisia pre dopravu a bezpečnosť
- Komisia pre životné prostredie a verejný poriadok,
- Komisia pre sociálne veci, zdravotníctvo a bývanie,
- Komisia na ochranu verejného záujmu.

Najvyšším výkonným orgánom obce je starosta, ktorého volia obyvatelia obce na 4 roky.

Rekapitulácia rozpočtu obce za roky 2017 – 2022

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru príjmov a výdavkov obce.

Tabuľka 28 Hospodárenie obce celkom

Prehľad rozpočtov obce (v €)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bežné príjmy	2 292 299	1 418 841	2 230 789	2 551 763	2 403 413	2 391 631
Bežné výdavky	1 907 094	1 332 157	1 953 972	2 307 789	2 103 059	2 063 713
Kapitálové príjmy	0	1 156 735	0	20 324	10 000	596 128
Kapitálové výdavky	129 192	1 442 773	234 537	357 056	228 345	867 198
Príjmy finančných operácií	0	1 246 325	94 071	213 150	39 040	64 867
Výdavky finančných operácií	141 760	1 046 965	136 351	120 392	121 049	121 715
Príjmy celkom	2 292 299	2 324 860	2 689 747	2 785 237	2 452 453	3 052 626
Výdavky celkom	2 178 046	2 324 860	2 689 141	2 785 237	2 452 453	3 052 626

Zdroj: OcÚ Šarišské Michaľany

EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR ZA ROKY 2014-2022

Obec Šarišské Michaľany počas minulých rokov uplatňovala priebežne princíp zaistovania trvale udržateľných aktivít a investičného rozvoja obce na báze disponibilných vlastných zdrojov obecného rozpočtu, zo zdrojov príležitostne získaných predajom majetku obce a doplnkovo z dotácií zo štátnych účelových zdrojov poskytovaných ústrednými orgánmi štátnej správy.

Medzi najväčšie projekty realizované v období 2014-2022 v Šarišských Michaľanoch, ktoré financovala alebo spolufinancovala samospráva patrili projekty, ktoré sú bližšie uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 29 Formulár č. Ú 6 Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PRO za roky 2014-2022

Opatrenia	Splnenie opatrenia/nesplnenie	Názov projektu	Obdobie realizácie	Náklady v EUR
Oblasť 1 Hospodárska				
Rekonštrukcia a vybudovanie chýbajúcich miestnych komunikácií a chodníkov pre peších. Cieľom opatrenia je rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v dĺžke 5 km (ul. Kpt. Nálepku, Mlynská, Melichara Zeleného, Družstevná, M. R. Štefánika, Pod lesíkom, Jarková, cesta k cintorínu, 2 nové ulice v lokalite Západ)	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec rekonštruovala miestne komunikácie a chodníky na ul. Družstevnej, Kpt. Nálepku, Mlynskej, M.R. Štefánika, miestna komunikácia k domu smútku, chodník na ul. Jarkovej, chodník + zárubný múr pri štátnej ceste I/68. Obec projekčne pripravuje	Chodník pre peších pri ceste III/543017 - ul. Jarková	2016	48 617,54
		Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov 2. etapa	2018	564 427,54

	rekonštrukciu ďalších miestnych komunikácií a výstavbu nových miestnych komunikácií.	Pozemné komunikácie v obci Šarišské Michaľany (ul. M.R. Štefánika)	2022	224 606,96
Výstavba autobusovej zastávky. Cieľom oparenia je výstavba autobusovej zastávky v smere na Sabinov pri ceste I/68 s jazdným pruhom pre verejnú dopravu	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec zabezpečila spracovanie projektovej dokumentácie pre DUR	Autobusové zástavky	2020	
Realizácia statickej dopravy a využitia verejných plôch na sídlisku. Cieľom opatrenia je spracovanie projektovej dokumentácie a realizácia statickej dopravy na sídlisku - dispozícia parkovacích miest, chodníkov, ciest, detských a športových ihrísk a zelene, tiež využitia verejných plôch na sídlisku, dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec zabezpečila spracovanie technickej štúdie statickej dopravy pre sídlisko a projektovej dokumentácie pre DSP	Štúdia statickej dopravy a využitia verejných plôch na sídlisku v Šarišských Michaľanoch – technická štúdia	2015	2 200,00
		Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov na sídlisku v Šarišských Michaľanoch – 1. etapa	2020	15 360,00
Budovanie cyklistickej trasy EuroVelo11. Cieľom opatrenia je vybudovanie cyklistického chodníka v k.ú. Šarišské Michaľany - dĺžka úseku 3431 m (katastrálna hranica Veľký Šariš od Lesnej škôlky cez záhradkársku kolóniu, okolo športového areálu, cez	SPLNENÉ - obec v roku 2022 realizovala výstavbu cyklochodníka v rámci projektu medzinárodnej cyklomagistrály Euro Velo 11	Euro Velo 11 v Prešovskom kraji, úsek Veľký Šariš – Pečovská Nová Ves, k. ú. Šarišské Michaľany	2022	371 436,74

železničné priecestie, okolo železničnej stanice, poľná cesta okolo železničnej trate ku katastrálnej hranici obce Orkucany)				
Budovanie kamerového systému. Cieľom opatrenia je vybudovanie kamerového systému s počtom 32 kamier (budova kaštieľa s parkom, budova nákupného strediska, parkovisko, autobusové zastávky, lokalita pred kostolom, areál ZŠ a MŠ, športový areál, budova železničnej stanice, Dom smútku a cintorín)	SPLNENÉ - obec po etapách vybudovala kamerový systém s počtom 32 kamier as osadením NVR - záznamového zariadenia v budove obecného úradu a v budove základnej školy	Vybudovanie kamerového systému v obci Šarišské Michaľany – 1. etapa	2015	9 277,32
		Vybudovanie kamerového systému v obci Šarišské Michaľany – 2. etapa	2017	8 814,00
		Vybudovanie kamerového systému v obci Šarišské Michaľany – 3. etapa	2018	14 434,80
Modernizácia verejného osvetlenia. Cieľom opatrenia je výmena existujúcej osvetľovacej sústavy so zahustením svetelných bodov za nové osvetlenie technológiou LED (výmena 166 svietidiel, rozšírenie sústavy o 94 svietidiel)	SPLNENÉ - obec realizovala výmenu osvetľovacej sústavy v rozsahu opatrenia a zároveň realizovala aj ďalšie zahustenie svetelnej sústavy nad rámec ukazovateľov opatrenia	Rekonštrukcia verejného osvetlenia v obci Šarišské Michaľany	2015	275 152,80
		Rozšírenie verejného osvetlenia v obci Šarišské Michaľany	2019	52 616,06
Zlepšenie podmienok na informovanosť a orientáciu turistov. Cieľom opatrenia je zlepšenie podmienok informovanosti turistov ako je osadenie informačných tabúl, zlepšenie znalosti a kvality ľudského potenciálu vidieckeho obyvateľstva	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec zabezpečila na hlavných križovatkách miestnych komunikácií so štátnou cestou I/68 osadila informačné stĺpy a v rámci projektu Euro Velo 11 boli	Informačné stĺpy	2019	2 689,20

	osadené označníky trasy cyklochodníka			
Oblasť 2 environmentálna				
Zabezpečenie protipovodňovej ochrany a vododržnosti územia. Cieľom opatrenia je regulácia vodného toku Torysy pri záhradkárskej kolónii a odvedenie prívalových dažďových vôd, na Michalskej ul. a Pod lesíkom	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec v rámci výzvy OPKZP kód výzvy: OPKZP-PO2-SC211-2018-40 zabezpečila vypracovanie projektovej dokumentácie a hydrotechnického posúdenia pre projekt vodozadržných opatrení spracovanie	Vodozadržné opatrenia v obci Šarišské Michaľany	2018	6 000,00
Vybudovanie verejného vodovodu. Cieľom opatrenia je vybudovanie verejného vodovodu na ul. Družstevnej - dĺžka cca 300 m	SPLNENÉ - obec realizovala výstavbu vodovodu na ul. Družstevnej	Vodovod na ul. Družstevnej	2016	51 145,28
Vybudovanie vodovodnej a kanalizačnej siete v nových lokalitách IBV. Cieľom opatrenia je vybudovanie verejného vodovodu a verejnej kanalizácie pre nové ulice podľa ÚPN v lokalite Západ - dĺžka cca 1100 m	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec v rámci vytvárania podmienok pre rozšírenie lokality pre zástavbu rodinných domov realizovala za finančnej spoluúčasti VVS, a.s. vodovodnú a kanalizačnú sieť na novej ulici v lokalite Západ	Nová ulica – vodovod a kanalizácia – ZEMNÉ PRÁCE	2018	21 301,15
Znižovanie produkcie odpadov. Cieľom	PRIEBEŽNE PLNENÉ - za rok	Separovaný zber odpadov	2022	

opatrenia je zvýšenie podielu separácie odpadov a zhodnocovania separovaných odpadov	2022 v porovnaní s rokom 2018 percentuálna úroveň vytriedenia komunálnych odpadov vrástla z 19,33% na 35,71%			
Výstavba obecného zberného dvora a kompostoviska. Cieľom opatrenia je vybavenie kompostoviska vhodnou technológiou (štiepkovača, čelného nakladača, prekopávača kompostu, kompostovacích boxov) Cieľom opatrenia je aj zriadenie zberného dvora nad hospodárskym dvorom	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec zabezpečila spracovanie projektovej dokumentácie pre stavbu: Výstavba zberného dvora v obci Šarišské Michaľany	Výstavba zberného dvora v obci Šarišské Michaľany	2017	3 000,00
OBLASŤ 3 SOCIÁLNA				
Zlepšenie technického stavu budovy MŠ a zníženie jej energetickej náročnosti. Cieľom opatrenia je rozšírenie kapacít MŠ so zvýšením energetickej hospodárnosti budovy. Cieľom opatrenia je aj spracovanie projektovej dokumentácie pre stavebnú úpravu MŠ s rozšírením priestorov pre 2 ročné deti	SPLNENÉ - obec realizovala projekt zníženia energetickej náročnosti budovy MŠ a vnútorné stavebné úpravy	Zníženie energetickej náročnosti MŠ v obci Šarišské Michaľany	2020	427 759,39
		Vnútorné omietky v SO 01 na 1 NP a 2 NP, vybúranie výťahovej šachty v kuchyni, zásyp a úprava podlahy v kotolni		66 900,00
Rekonštrukcia vnútorných priestorov budovy ZŠ a jej materiálo-technické dovybavenie. Cieľom opatrenia je rekonštrukcia elektrických zariadení a rozvodov budovy	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec zabezpečila pre školskú jedáleň univerzálny robot a konvektomat	Univerzálny robot do školskej jedálne	2015	6 148,80
		Konvektomat do školskej jedálne		23 247,00

základnej školy a rekonštrukcia podláh v triedach.				
Revitalizácia športového areálu pri ZŠ. Cieľom opatrenia je revitalizácia športového areálu pri ZŠ - (futbalové ihrisko, atletická dráha a rozbehová dráha, výstavba multifunkčného ihriska	SPLNENÉ - obec realizovala rekonštrukciu 5 ihrísk za školou so zabezpečením športového vybavenia	Školské ihriská za školou	2019	55 111,44
Rekonštrukcia a prístavba budovy zdravotného strediska. Cieľom opatrenia je rekonštrukcia a prístavba budovy zdravotného strediska	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec realizovala v budove zdravotného strediska výmenu okien a dverí s rekonštrukciou zdravotníckej	Výmena okien a dverí v Zdravotnom stredisku v Šarišských Michaľanoch	2017	7 521,96
		Rekonštrukcia Zdravotného strediska v Šarišských Michaľanoch - ZDRAVOTECHNIKA		12 011,35
Komplexné riešenie životných podmienok MRK. Cieľom opatrenia je zlepšovanie školskej dochádzky detí MRK, zabezpečenie komunitných aktivít	SPLNENÉ – obec je zapojená opakovane do NP Terénna sociálna práca v obci Šarišské Michaľany a tiež do projektu Miestna občianska a poriadková služba	Terénna sociálna práca	2016-2022	159 343,52
		Miestna občianska poriadková služba	2019-2021	98 762,94
			2022-2023	67 919,76

Rekonštrukcia objektov a priestorov určených na organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí. Cieľom opatrenia je pripravovanie a organizovanie podujatí pre všetky cieľové skupiny	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec rekonštruovala budovu nákupného strediska, kde sú priestory obecnej knižnice a priestory pre organizovanie výstav a činnosť folklórneho súboru	Rekonštrukcia Nákupného strediska v Šarišských Michaľanoch	2017	63 000,62
		Rekonštrukcia Nákupného strediska v Šarišských Michaľanoch - ZATEPLENIE		43 994,88
		Rekonštrukcia Nákupného strediska v Šarišských Michaľanoch – PLYNOINŠTALÁCIA A ÚSTREDNÉ KÚRENIE	2018	19 930,03
		Sociálne zariadenie v NS Šarišské Michaľany		6 963,19
		Nákupné stredisko – PODLAHY	2019	5 154,96
Podpora súkromnej bytovej výstavby. Cieľom opatrenia je rozšírenie zastavanosti obce o nové lokality pre výstavbu rodinných domov (lokalita Západ - 40 nových domov)	SPLNENÉ ČIASTOČNE - obec majetkovoprávne vysporiadala pozemky pre novú miestnu komunikáciu v lokalite Západ a zároveň obec zadala spracovanie nového územného plánu obce	Kúpna zmluva - pozemok C KN č. 146/288 o výmere 831 m ²	2022	831,00
		Vypracovanie územnoplánovacej dokumentácie pre obec Šarišské Michaľany		22 680,00

Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, a to jeho juhozápadnou časťou (oblasť Bratislavy). Obec Šarišské Michaľany je teda od tohto ramena značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t. j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre obec Šarišské Michaľany predstavujú mestá Prešov (1a. skupina), Veľký Šariš (5. skupina) a Sabinov (3b. skupina) centier osídlenia.

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom cez Žilinu, Poprad a Prešov. Obec Šarišské Michaľany teda leží priamo na tejto osi, čo pre obec vytvára potenciál rôznych rozvojových impulzov jednak zo strany štátu voči tejto obci, ako aj zo strany súkromných investorov.

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť prešovského okresu by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa

realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti Prešova smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti. Program rozvoja obce Šarišské Michaľany na roky 2023-2030 a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolohovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.; Korec 2005) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. V takomto periférnom regióne leží aj obec Šarišské Michaľany.

Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplňkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpallo Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V roku 2023 sa toto programové obdobie (z hľadiska financovania a ukončenia projektov) končí, pričom aktuálne sa už nachádzame v programovom období 2021-2027.

Schválená je už Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021-2027 a taktiež Operačný program Slovensko (SR už teda v novom období bude mať len jeden operačný program, čo je oproti minulému obdobiu 2014-2020 významná zmena). Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a sprostredkovateľské orgány tak môžu pripravovať výzvy na podávanie projektov. Ďalším významným zdrojom financovania rozvojových projektov v najbližších rokoch je pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (tzv. Plán obnovy). Čiastočne z tohto Plánu obnovy môžu čerpať aj samosprávy. Plán obnovy sa však už nezaraďuje medzi EŠIF, ide o samostatný zdroj financovania, ktorý vznikol na podnet EÚ ako reakcia na krízu, spôsobenú pandemiou COVID-19. Plán obnovy reaguje najmä na jej ekonomické dopady, v podmienkach Slovenskej republiky však aj na dlhodobé systémové nedostatky v slovenskej spoločnosti (SR je povinná uskutočňovať aj niektoré reformy).

Zmena klímy

Veľmi dôležitý faktor, ktorý bude čoraz viac ovplyvňovať rozvoj obce Šarišské Michaľany a ktorý je potrebné nutne riešiť, je zmena klímy (samozrejme, tento faktor nevlplyva len na obec, ale pôsobí celosvetovo; v konečnom dôsledku však pôsobí aj lokálne – najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia ako sú horúčavy, povodne, suchá a pod.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z najväčších výziev environmentálnej politiky. Svetové ekonomické fórum vo svojej Správe o globálnych rizikách (2018), v ktorej pravidelne vyhodnocuje 50 najväčších globálnych rizík z hľadiska ich účinku, pravdepodobnosti a vzájomných

interakcií, zaradilo extrémne prejavy počasia, krízu z nedostatku vody, prírodné katastrofy a zlyhanie zmierňovania zmeny klímy a adaptácie medzi 5 najväčších rizík súčasnosti (MŽP, 2018).

Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňovacích opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami, ktoré znížia zraniteľnosť a umožnia adaptáciu človeka a ekosystémov s nižšími ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi nákladmi. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptívnu schopnosť prírodných a človekom vytvorených systémov voči aktuálnym, alebo očakávaným negatívnym dôsledkom zmeny klímy, a posilniť odolnosť celej spoločnosti zvyšovaním verejného povedomia v oblasti zmeny klímy a budovaním znalostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

STEEP FAKTORY

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Tabuľka 30 Steep faktory

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Finančné zdroje rozpočtu (napr. dane)	Dopad aktivít obyvateľstva, samosprávy a podnikateľov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Tímová spolupráca – ochota obyvateľov konštruktívne sa zapájať do vecí verejných
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Výdavky plánované pri rozpočtovaní	Udržiateľnosť, možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Ochota pracovníkov samosprávy a ďalších relevantných úradov brať do úvahy návrhy občanov a spolupracovať s nimi
Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Náhle nevyhnutné a neplánované výdavky	Politika ŽP, recyklácia, nakladanie s odpadmi, energetická efektívnosť	Vojna na Ukrajine	Organizačná kultúra
Životný štýl obyvateľstva	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Príchod nových podnikateľov do obce	Podpora tvorby a ochrany ŽP zo strany samosprávy, vlády SR a EÚ	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty obyvateľov, pracovníkov samosprávy, podnikateľov v obci

Zdroj: vlastné spracovanie

ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU

SWOT ANALÝZA

SWOT analýza je nástrojom strategického plánovania na určenie sociálno-ekonomickej situácie, konkrétne na hodnotenie silných a slabých stránok (strenghts and weaknesses), príležitostí a ohrození (opportunities and threats), pričom ich identifikáciou napomáha vytvoreniu rozvojevej stratégie obce. Zatiaľ čo silné a slabé stránky sa považujú za interné faktory systému, príležitosti a ohrozenia sú externé faktory a trendy, ktoré predstavujú šance či prekážky ovplyvňujúce lokálny regionálny rozvoj.

SWOT analýzy boli spracované pre tri základné oblasti. Silné a slabé stránky obce Šarišské Michaľany boli hodnotené z pohľadu tzv. vnútorného prostredia“, ktoré dokážu obec určitým spôsobom ovplyvniť. Príležitosti a ohrozenia boli hodnotené prevažne z pohľadu tzv. vonkajšieho prostredia“, ktoré obec nedokáže vzhľadom na svoju právomoc sama ovplyvniť.

SWOT ANALÝZA OBLASŤ 1 HOSPODÁRSKA:

Technická a dopravná infraštruktúra, podnikateľské subjekty, cestovný ruch

Silné stránky	Slabé stránky
- Obcou prechádza cesta I. triedy (I/68-kat. B1-C11,5) zabezpečuje pomerne rýchlu dostupnosť okresného mesta Prešov a Sabinov - Cestná sieť spolu so železničnou vytvárajú kvalitné podmienky rozvoja obce - Celková dĺžka miestnych komunikácií 7,9 km o šírke 5 - 7,5 m - Zrekonštruované miestne komunikácie v celkovej dĺžka 3,4 km - Dostatočné kapacity verejných prepravcov SAD - Cyklotrasa EuroVelo 11 - Dobré pokrytie signálom mobilných operátorov – Orange, T-com, O2 - Vybudovaná sieť miestneho rozhlasu pre informovanie obyvateľov obce - Obec zásobovaná zemným plynom vysokotlakovým plynovodom - V blízkosti obce existencia významnej kultúrnej pamiatky – Šarišský hrad - Existencia ubytovacích kapacít s podávaním tradičných jedál - Predpoklady rozvoja pešej turistiky - Nadviazaná cezhraničná spolupráca s poľským mestom Dobczyce a Stalowa Wola - Vysoký podiel podnikateľských subjektov so sídlom v Šarišských Michaľanoch - Dlhoročná tradícia výroby farmaceutických výrobkov pre zdravotníctvo (Imuna Pharm, a.s.) - Výhodná geografická poloha a blízkosť miest Prešov, Košice, Poprad, Sabinov - Blízkosť atrakcií, pamiatok, rekreačných oblastí	- Nevyhovujúci stavebno-technický stav vybraných úsekov miestnych komunikácií (5km) - Negatívny dopad železnice na obec (hluk, poloha zastávky) - Nedoriešená statická doprava a využitie verejných plôch - Nedobudované a neoznačené turistické chodníky, cykloturistické trasy - Nedostatočné pokrytie zastávkami SAD (koniec obce v smere na Sabinov) - Nedostatočná kapacita transformátorových staníc - Absencia informačných služieb a propagačných materiálov - Nepripravenosť obyvateľov na poskytovanie služieb cestovného ruchu - Absencia turistických informačných tabúlí - Nevybudovaný jednotný informačný systém - Nevyužívanie prírodného potenciálu pre cestovný ruch - Nutnosť dochádzania za službami - Nízke využívanie štátnych podporných programov a fondov EÚ miestnymi podnikateľmi - Nedostatok primeraných miestnych pracovných príležitostí

- Tradícia spoločensko-kultúrnych podujatí - Bohatá história - Spolupráca s okolitými obcami - Spoločný obecný úrad Sabinov - Prevádzka Slovenskej pošty, a.s. - Funkčná hasičská zbrojnica (dobrovoľný hasičský zbor)	
Príležitosti	Hrozby
- Možnosť vybudovania nových lokalít pre výstavbu rodinných domov podľa územného plánu obce ((južne od cesty I/68 na západnom a východnom okraji) - Vhodné podmienky pre poskytovanie služieb v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu - Využívanie ľudských zdrojov obce pri budovaní infraštruktúry - Čerpanie a využívanie fondov EÚ - Podpora malých a stredných podnikateľov v cestovnom ruchu zo strany štátu - Spolupráca s informačnými centrami - Zvýšený záujem Slovákov o domácu a lacnejšiu turistiku, poznávanie miestnej kultúry a tradícií - Strategické plánovanie a investovanie na úrovni obce - Zmena daňového a odvodového systému SR - Vytváranie priaznivejších podmienok pre podnikanie v SR - Dokončenie technickej infraštruktúry - Príprava lokalít pre rozvoj IBV	- Finančná náročnosť opráv a údržby miestnych komunikácií - Konkurencia porovnateľných obcí pri čerpaní finančných prostriedkov Európskej únie na podporu regiónov a vidieka - Zníženie záujmu domácej klientely o služby ubytovania a stravovania z dôvodu rastu cien produktov a služieb - Pokračujúci odchod kvalifikovanej pracovnej sily z obce - Nedostatočné finančné prostriedky na plnenie presunutých kompetencií zo štátu na obec - Nízka podpora štátu živnostníkov - Pretrvávajúci nezáujem investorov o Východné Slovensko - Slabá propagácia východu Slovenska - Klesajúca ekonomická aktivita - Neriešenie problému nekvalifikovaných a negramotných občanov a dlhodobu nezamestnaných

SWOT ANALÝZA OBLASŤ 2 ENVIRONMENTÁLNA:

Vodovodná a kanalizačná sieť, životné prostredie, odpadové hospodárstvo

Silné stránky	Slabé stránky
- Vidiecky charakter osídlenia - Dobrá dostupnosť územia - Pomerne kvalitné životné prostredie v obci - Zabezpečený zber a vývoz odpadu, separovaného odpadu a a j nebezpečných zložiek - Existencia obecného kompostoviska - Čiastočne zregulovaný vodný tok rieky Torysa - Vypracovaný Program odpadového hospodárstva - Verejný vodovod vybudovaný na cca 100% - Verejná kanalizácia vybudovaná na cca 100%	- Nedostatočné vybudované protipovodňové opatrenia, najmä v časti záhradkárskej kolónii - Chýbajúca vodovodná a kanalizačná sieť v pripravovaných lokalitách pre výstavbu rodinných domov (lokalita Západ) - Nedostatočná motivácia občanov triediť odpad - Nízka účinnosť odvodňovacích rigolov - Chýba vybavenie kompostoviska (štiepkovač, čelný nakladač, prekopávač kompostu, kompostovacie boxy) - Chýbajúci zberný dvor

Príležitosti	Hrozby
- Pozitívny prístup obyvateľstva k zachovaniu prírodného dedičstva pre nasledujúce generácie - Propagácia ochrany životného prostredia - Existencia legislatívneho zabezpečenia nakladania s odpadmi v súlade s predpismi Európskej únie - Možnosť využívať štrukturálne fondy EÚ - Rozvoj environmentálnej výchovy na školách a školských zariadeniach - Politika Európskej únie smerujúca k trvalo udržateľnému rozvoju - Možnosti využívania alternatívnych zdrojov energie	- Povodne a živelné pohromy - Nedostatočná a neúplná regulácia vodných tokov - Extrémne výkyvy počasia - Zahusťovanie výstavby na úkor zelene - Devastácia životného prostredia ekonomickými aktivitami (najmä urbanizmus) a aktivitami občanov

SWOT ANALÝZA OBLASŤ 3 SOCIÁLNA:

Obyvateľstvo, školstvo, sociálna starostlivosť, zdravotníctvo, kultúra a šport, bývanie

Silné stránky	Slabé stránky
- Existencia Materskej školy so samostatným školským dvorom - Vytvorené podmienky pre krúžkovú činnosť v ZŠ - Plneorganizovaná Základná škola I. a II. stupňa s vyučovacím jazykom slovenským - Dostatok plôch pre pohybové aktivity detí a disponibilná plocha pre prípadné rozšírenie zariadenia - Samostatná spoločná školská jedáleň s kuchyňou umiestnená v školskom areáli - Dobre fungujúca mimoškolská činnosť - Fungujúca knižnica - Kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov - Pôsobenie kvalifikovaných pedagogických zamestnancov na školách - Blízkosť okresných miest Prešov a Sabinov s možnosťou ďalšieho stredoškolského štúdia (SOŠ, gymnázia učňovské školy) - Blízka dostupnosť vysokých škôl (Prešov, Košice) - Zabezpečená opatrovateľská služba pre osamelých občanov - Fungujúce zdravotné stredisko s ambulanciami všeobecného, detského a zubného lekára - Bohatý kultúrno-historický potenciál - Usporiadúvanie kultúrnych a športových podujatí - Rozmanitosť športového života v obci s úspešnými výsledkami - Záujem detí o mimovyučovacie aktivity a záujmovú činnosť	- Areál MŠ je v zlom technickom stave - Nedostatočná kapacita MŠ pre deti vo veku 3 roky a menej - Chýbajúca MŠ v novovznikajúcich lokalitách (západ) - Nevyhovujúce elektrické rozvody, podlahy v priestoroch ZŠ, sociálne zariadenia, zdravotníctvo, podlahy, strecha telocvične, - Potrebná rekonštrukcia telocviční a sociálnych zariadení v základnej škole - Zastaranosť časti didaktických pomôcok a materiálno-technického vybavenia školy, chýbajú moderné učebne a učebné pomôcky - Slabé vybavenie odborných učební (fyzika, chémia, školská dielňa) - Nedostatok finančných zdrojov na prevádzku škôl a školských zariadení, ich rekonštrukciu, vybavenie a odmeňovanie zamestnancov, - Vandalizmus v školských areáloch a ich okolí, - Vysoký podiel detí z MRK, ich slabá a nepravidelná dochádzka do MŠ a ZŠ - Chýbajúce komunitné centrum - Neexistencia sociálneho zariadenia pre seniorov - V obci sa nenachádza kultúrny dom Nedostatočné financovanie kultúry a kultúrnych pamiatok

Príležitosti	Hrozby
- Ďalšie vzdelávanie zamestnancov školstva - Účasť školy v medzinárodných projektoch, spolupráca školy s ďalšími subjektami - Zriadenie denného stacionára pre dôchodcov - Zrekonštruovanie a prístavba budovy zdravotného strediska, prípadne výstavba nového - Atraktivita vidieckeho bývania v obci zvyšujúca počet obyvateľov - Využitie fondov EÚ na rekonštrukciu pamiatkových objektov, kultúrnych a športových objektov - Zlepšenie ekonomickej situácie obyvateľov, viac možností na financovanie voľnočasových aktivít - Podpora kultúry, vzdelávania športu podnikateľskými subjektmi a sponzormi - Spolupráca obce s okolitými samosprávami a organizáciami - Grantové programy a nadácie podporujúce kultúru - Zvýšená aktivita a zapájanie sa občanov do vecí verejných - Trend aktívneho a zdravého životného štýlu	- Pokles demografického vývoja - Starnutie obyvateľstva - Pokles počtu detí a žiakov na školách - Pretrvávajúci nedostatok finančných prostriedkov na školách - Nedostatočné finančné ohodnotenie práce pedagógov - Odchod mladých ľudí za prácou do zahraničia - Oslabenie vnímania tradičných ľudských hodnôt u detí a mládeže, smerovanie k izolovanosti a uprednostňovaniu virtuálneho sveta - Pokračovanie trendu pasívneho spôsobu života u obyvateľov, vrátane detí, zhoršujúci sa zdravotný stav populácie

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä **Agendou 2030**. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení. Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné naplňať.

Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce. Sú nimi:

- Vzdelanie pre dôstojný život,
- Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,
- Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,
- Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,
- Právny štát, demokracia a bezpečnosť,
- Dobré zdravie.

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu rozvoja obce Šarišské Michaľany na roky 2023-2030 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PRO obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

STRATEGICKÁ VÍZIA A HLAVNÝ CIEĽ OBCE

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzeráť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná **nasledovná strategická vízia** obce Šarišské Michaľany:

Obec Šarišské Michaľany bude obcou modernou a perspektívnou pre všetkých jej obyvateľov, ktorým bude zabezpečená neustále zvyšujúca sa kvalita života, s využitím všetkých zdrojov a v súlade s ochranou životného prostredia a udržateľným využívaním kultúrneho, historického a prírodného dedičstva.

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť hlavný cieľ rozvoja obce Šarišské Michaľany na roky 2023-2030. Hlavným strategickým cieľom je:

Zabezpečiť trvalo udržateľný rast obce Šarišské Michaľany ktorý sa primárne sústreďí na kontinuálne zlepšovanie kvality života v obci a zvyšovanie životnej úrovne všetkým jej obyvateľom prostredníctvom modernizácie a obnovy majetku obce a budovaním dopravnej a technickej infraštruktúry s využitím miestneho prírodného potenciálu.

Šarišské Michaľany budú obec s dobrým menom v regióne, atraktívna pre návštevníkov a priateľská k svojim obyvateľom, s komplexne vybudovanou infraštruktúrou, poskytujúca dobré podmienky pre bývanie i podnikanie, s kvalitným životným prostredím bez ekologických záťaží a obyvateľmi aktívne napomáhajúcimi jeho ochrane, s bohatým spoločenským životom, pestovanými tradíciami a pravidelnými kultúrnymi a športovými podujatiami a s možnosťami pre vzdelávanie a aktívne formy trávenia voľného času. Obec Šarišské Michaľany bude obcou, ktorá bude vyvážene zabezpečovať podmienky pre harmonický život všetkých kategórií svojich obyvateľov. Obec sa stane príjemným sídlom zabezpečujúcim komplexné sociálne služby pre svojich obyvateľov ako aj okolitých obcí Šarišskej vrchoviny. V obci bude rozvinutá predškolská výchova, ako aj povinná školská dochádzka zabezpečená plnoorganizovanou základnou školou.

STRATÉGIA ROZVOJA

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zadefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti:**

- 1. Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva*
- 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
- 3. Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna prepojitelnosť IKT*

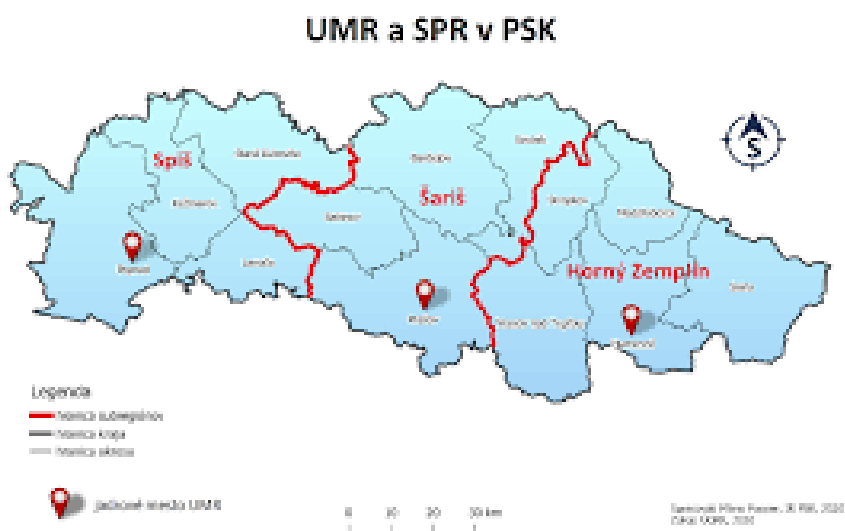
4. Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv

5. Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V novom programovom období (2021-2027) nastávajú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny. Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. **Strategicko-plánovacie regióny (SPR)**, ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme **integrovanej územnej stratégie (IUS)** a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR. Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce).

Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PRO (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PRO ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). Obec Šarišské Michaľany leží v Prešovskom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je súčasťou strategicko-plánovacieho regiónu SPR Šariš.

Obrázok č. X: *Strategicko-plánovacie regióny (SPR) a územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Prešovského kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027*

Zdroj: <https://www.po-kraj.sk/>

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. Každý samosprávny kraj na Slovensku a každé územie udržateľného mestského rozvoja (UMR), zadefinované Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, si v rámci svojho PHRSR (resp. integrovanej územnej stratégie)⁵ definuje tzv. Integrované investičné balíčky (resp. integrované projektové balíčky). Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by nepriniesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky).

Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného investičného balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva Integrovaná územná investícia (IUI, angl. skratka ITI).

Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už teda nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). Časť IUI bude schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

Pre naplnenie strategickej vízie si teda obec Šarišské Michaľany stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

Hospodárska oblasť	Sociálna oblasť	Environmentálna oblasť
Podnikateľské prostredie a služby	Bývanie	Odpadové hospodárstvo
Mobilita	Verejné priestory a bezpečnosť	
Technická infraštruktúra	Sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť	Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO ₂
Partnerská a cezhraničná spolupráca	Školstvo, kultúra, šport a voľný čas	

HOSPODÁRSKA OBLASŤ

Snahou obce v oblasti ekonomického rastu je zvýšenie ekonomickej výkonnosti obce, zvýšenie konkurencieschopnosti obce, rozvoj malého a stredného podnikania a zníženie nezamestnanosti v obci. Vybudovanie a dokončenie chýbajúcej infraštruktúry pre objekty individuálnej bytovej výstavby aj pre podnikateľské subjekty na úroveň porovnateľnú s priemerom v SR. Propagácia kultúrnych, historických a prírodných daností obce v oblasti turistického ruchu.

V oblasti **dopravnej infraštruktúry** sa obec plánuje zamerať na úpravu a rekonštrukciu cestných komunikácií, ktoré sú v správe obce. Cieľom uvedenej rekonštrukcie je zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky. Zámerom obce je vybudovať a rekonštruovať chodníky popri miestnych cestných komunikáciách a taktiež vybudovať nové komunikácie.

Dôležitou súčasťou rozvoja obce je vybudovanie nových cyklistických chodníkov, ktoré budú spájať susedné obce a turistické a kultúrne lokality, ktoré sa v obci stanú mobilne dostupnejšie. Vhodná poloha obce z hľadiska prístupu k miestnym a regionálnym prírodným a kultúrnym atrakciám vytvára

vhodné podmienky pre vybudovanie turistických chodníkov a rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky.

Súčasťou doplnenia **technickej infraštruktúry** je rozšírenie zavedenia kamerového systému v najdôležitejších lokalitách v obci, výmena a rozšírenie osvetľovacej sústavy a vytvorenie rezerv na zvýšenie výkonu trafostaníc.

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ

Víziou obce v environmentálnej oblasti je vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov. Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia, využívanie vodných zdrojov, ochrana ovzdušia a nakladanie s odpadmi a celková ochrana a revitalizácia krajiny. Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie, znižovanie zaťaženia životného prostredia, dobudovanie environmentálnej infraštruktúry.

V oblasti **vodovodnej a kanalizačnej siete** sa obec plánuje zamerať na jej výstavbu v nových lokalitách pre výstavbu nových rodinných domov v zmysle územného plánu.

V oblasti recyklácie a zhodnocovania **odpadov** je zámerom obce znížiť produkciu odpadov, vybudovanie zberného dvora a vybavenie obecného kompostoviska. Dosiahnutie tohto cieľa chce obec podporiť prostredníctvom využitia výziev o poskytnutie NFP, environmentálnej výchovy žiakov ZŠ a zvyšovania environmentálneho povedomia obyvateľov obce prostredníctvom osvetových aktivít.

Obec sa chce zamerať na zlepšenie kvality povrchových vôd prostredníctvom čistenia a úpravy brehov potokov, vysádzaním vhodných rastlín.

V rámci **protipovodňových aktivít** je potrebná regulácia vodného toku Torysy najmä v časti záhradkárskej kolónie a odvedenie prívalových dažďových vôd na ul. Michalská a Pod Lesíkom.

SOCIÁLNA OBLASŤ

V sociálnej oblasti sa obec zameriava na zvýšenie kvality života obyvateľov prostredníctvom podpory služieb pre obyvateľov. Obec chce vytvárať optimálne podmienky pre rozvoj kultúry, všestranne podporovať všetky oblasti kultúrneho života a poskytovať platformu pre vzájomnú komunikáciu a koordináciu významných podujatí. Cieľom je aj podpora športových podujatí – podpora rozvoja telesnej kultúry a podpora útvarov talentovanej mládeže, a športové kluby v obci. Zlepšenie možnosti voľno-časových športových aktivít detí, mládeže a dospelých podporujúcich zdravý životný štýl. V oblasti vzdelania je snahou dosiahnuť kompatibilitu vzdelania a kvalifikácie s požadovanou úrovňou EÚ a vytvorenie systému riadenia výchovy a vzdelávania v nových podmienkach. V oblasti vzdelávania je cieľom obce **zlepšiť kvalitu vzdelávania** prostredníctvom údržby budov Základnej školy s materskou školou.

Zlepšenie **podmienok na integráciu vo výchove a vzdelávaní** chce obec dosiahnuť prostredníctvom celkovej rekonštrukcie budovy základnej školy a modernizácie materiálno - technického vybavenia školy, ako aj prostredníctvom vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie zamestnancov, ktorí sa venujú deťom zo sociálne znevýhodneného prostredia. Technicko - materiálne vybavenie zahŕňa nákup didaktických pomôcok, vybavenie odborných učební a nákup IKT zariadení do jednotlivých učební.

V oblasti **kultúry** je cieľom obce obnova historických budov v obci (kaštieľ, kaplnka pri kaštieli a kostol sv. Michala...). Snahou obce je taktiež zrealizovať stavebné úpravy bývalej kotolne na kultúrno-spoločenské a športové využitie.

V oblasti **rozvoja športu** sa chce obec zamerať na rekonštrukciu a obnovu športovísk v obci a

rekonštrukciu športového areálu.

Na zlepšenie kvality poskytovaných **zdravotných služieb** je plánovaná rekonštrukcia a prístavba budovy zdravotného strediska, ale aj hľadanie nových priestorov vhodných na poskytovanie zdravotníckych služieb. Obec Šarišské Michaľany bude aj v ďalšom období realizovať aktivity na to, aby sa čo najmenej znížila sociálna izolácia obyvateľov, bude potrebné zriadiť nové zariadenie formou denného stacionáru, nové typy sociálnych služieb, zintenzívniť spoluprácu nových poskytovateľov a inštitúcií zaoberajúcich sa sociálnou oblasťou.

V oblasti **rozvoja bývania** obec plánuje situovať nové plochy pre bytovú výstavbu z dôvodu nedostatku disponibilných plôch zastavaných území.

Formulácia a návrh stratégie

Strategický cieľ PRO ako aj dielčie ciele v rámci jednotlivých politík vychádzajú z § 3 Ciele podpory regionálneho rozvoja zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, kde je hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja odstraňovať alebo zmiernovať nežiadúce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Šarišské Michaľany nasledovný strategický cieľ: **„Zabezpečiť trvalo udržateľný rast obce Šarišské Michaľany ktorý sa primárne sústreďí na kontinuálne zlepšovanie kvality života v obci a zvyšovanie životnej úrovne všetkým jej obyvateľom prostredníctvom modernizácie a obnovy majetku obce a budovaním dopravnej a technickej infraštruktúry s využitím miestneho prírodného potenciálu“**. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských prírodných a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie hospodárskej činnosti bude obec smerovať do zlepšenia dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, rozvoj cestovného ruchu, vytvorí podmienky pre podporu malého podnikania a služieb a bude sa snažiť znižovať nezamestnanosť. V environmentálnej oblasti bude zabezpečená realizácia opatrení na ochranu udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie. V oblasti sociálnej budú vytvorené podmienky pre rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu a predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmiernovanie jeho negatívnych dôsledkov.

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu obyvateľstva v aktívnom prostredí s vybudovanou infraštruktúrou. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom nových rozvojových projektov.

Tabuľka 31 Hierarchia cieľov pre HOSPODÁRSKU OBLASŤ

Globálne ciele	1.1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry		1.2 Modernizácia technickej infraštruktúry		1.3 Rozvoj cestovného ruchu	1.4 Dobré podmienky pre prácu a podnikanie
Špecifické ciele	1.1.1 Zlepšenie technického stavu dopravnej infraštruktúry		1.2.1 Vybudovanie chýbajúcich článkov technickej infraštruktúry		1.3.1 Zlepšenie informovanosti a orientácie turistov	1.4.1 Zlepšenie podmienok na rozvoj podnikateľského sektora a zlepšenie ponuky pracovných miest
Opatrenia	1.1.1.1 Rekonštrukcia a vybudovanie chýbajúcich miestnych komunikácií a chodníkov pre peších	1.1.1.2 Výstavba autobusových zastávok	1.2.1.1 Pokračovať vo vybudovaní kamerového systému	1.2.1.2 Zlepšenie a rozšírenie elektrifikácie v obci	1.3.1.1Zlepšenie podmienok na informovanosť na orientáciu turistov	1.4.1.1 Podpora rozvoja podnikateľských subjektov zo strany obce
	1.1.1.3 Realizácia statickej dopravy a využitia verejných plôch na sídlisku	1.1.1.4 Budovanie cyklistickej trasy	1.2.1.3 Pokračovanie v modernizácii verejného osvetlenia			

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka 32 Hierarchia cieľov pre ENVIRONMENTÁLNU OBLASŤ

Globálne ciele	2.1 Vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov						
Špecifické ciele	2.1.1 Ochrana a racionálne využívanie vôd	2.1.2 Zabezpečenie dostatku pitnej vody	2.1.3 Minimalizácia vzniku odpadov, ekologické nakladanie s odpadmi			2.1.4 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE	
Opatrenia	2.1.1.1 Zabezpečenie protipovodňovej ochrany a vododržnosti územia 2.1.1.2 Úprava rigolov dažďovej kanalizácie okolo miestnych komunikácií	2.1.2.1 Vybudovanie vodovodnej a kanalizačnej siete v nových lokalitách IBV a KBV	2.1.3.1 Znižovanie produkcie odpadov	2.1.3.2 Výstavba malých kompostární do 100 tón a zberného dvora	2.1.3.3 Propagácia metód moderného odpadového hospodárstva	2.1.4.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov	2.1.4.2 Podpora a využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách

Tabuľka 33 Hierarchia cieľov pre SOCIÁLNU OBLASŤ

Globálne ciele	3.1 Moderné školstvo			3.2 Sociálne služby a zdravotníctvo		3.3 Kultúra a šport			3.4 Rozvoj bývania
Špecifické ciele	3.1.1 Zlepšenie podmienok v školstve			3.2.1 Zriadenie chýbajúcich zariadení a sociálnych služieb pre obyvateľov		3.3.1 Kultúra ako rovnocenná súčasť života		3.3.2 Zlepšenie podmienok na rozvoj športu	3.4.1 Rozvoj bývania
Opatrenia	3.1.1.1 Zlepšenie technického stavu budovy ZŠ a rozšírenie kapacít MŠ	3.1.1.2 Zabezpečenie materiálno-technického vybavenia MŠ a rozšírenie kapacít MŠ	3.1.1.3 Dovybavenie odborných učební ZŠ	3.2.1.1 Vybudovanie denného stacionára pre poskytovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti	3.2.1.2 Rekonštrukcia a prístavba budovy zdravotného strediska	3.3.1.1 Podpora starostlivosti o kultúrne dedičstvo v obci	3.3.1.2 Rekonštrukcia objektov a priestorov určených na organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí	3.3.2.1 Rekonštrukcia objektov a priestorov určených na organizovanie športových podujatí	3.4.1.1. Výstavba nových obecných nájomných bytov
		3.1.1.4 Rekonštrukcia vnútorných priestorov budovy ZŠ a jej materiálno-technické dovybavenie	3.1.1.5 Revitalizácia športového areálu pri ZŠ a školského dvora MŠ	3.2.1.3 Komplexné riešenie životných podmienok MRK		3.3.1.3 Zlepšenie kvality a pestrosti kultúrnych podujatí pre rôzne cieľové skupiny	3.3.1.4 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	3.3.2.2 Zlepšenie kvality a pestrosti športových podujatí	3.4.1.2 Podpora individuálne bytovej výstavby
									3.4.1.3 Rozvoj občianskej vybavenosti

Zdroj: Vlastné spracovanie

3 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť Programu rozvoja obce obsahuje zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie PRO Šarišské Michaľany na roky 2023-2030. Obsahuje konkrétne zámery vedenia obce a občanov obce v oblasti hospodárskej, environmentálnej a oblasti sociálnej až po úroveň opatrení a jednotlivých aktivít potrebných k naplneniu cieľov v daných oblastiach.

PREHĽAD OPATRENÍ, PROJEKTOV A AKTIVÍT PODĽA OBLASTÍ

Tabuľka 34 Formulár č. P1 Prehľad opatrení, projektov a aktivít v Hospodárskej oblasti

HOSPODÁRSKA OBLASŤ		
Hlavný cieľ Rozvoj a modernizácia dopravenej, technickej infraštruktúry, rozvoj cestovného ruchu, vytvorenie podmienok pre prácu a podnikanie		
Špecifické ciele	Opatrenie	Projekt/Aktivita
1.1.1 Zlepšenie technického stavu dopravnej infraštruktúry	1.1.1.1 Rekonštrukcia a vybudovanie chýbajúcich miestnych komunikácií a chodníkov pre peších	Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov (ul. Kpt. Nálepku, Železničarska, Melichara Zeleného, Pod lesíkom, Michalská, Štúrova) a výstavba nových ciest a chodníkov v časti novej individuálnej bytovej výstavby v zmysle platného UPN
	1.1.1.2 Výstavba autobusových zastávok	Výstavba autobusových zastávok v smere na Sabinov pri ceste I/68 s jazdným pruhom pre verejnú dopravu
	1.1.1.3 Realizácia statickej dopravy a využitia verejných plôch na sídlisku	Realizácia statickej dopravy na sídlisku – výstavba parkovacích miest, chodníkov, miestnych komunikácií, detských a športových ihrísk a revitalizácia zelene

	1.1.1.4 Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry	Vybudovanie cyklistického chodníka v k.ú. Šarišské Michaľany (3 km) s napojením sa na cyklotrasu Euro Velo11 s cieľom prepojenia obci Šarišské Michaľany, Bodovce a Šarišské Sokolovce (cez Giraš) a cyklistického chodníka od ul. Mlynskej po most cez rieku Torysa (medzi Torysou a železničnou traťou). Osadenie altánkov, lavičiek, informačných tabúl, nabíjačiek pre elektrické bicykle, cykloprístreškov a pod.
1.2.1 Vybudovanie chýbajúcich článkov technickej infraštruktúry	1.2.1.1 Rozšírenie kamerového systému	Osadenie ďalších bezpečnostných kamier za účelom prevencie kriminality a protispoločenského správania v obci a monitorovania bezpečnosti cestnej premávky
	1.2.1.2 Zlepšenie a rozšírenie elektrifikácie v obci	Rozšírenie distribučnej sústavy o nové distribučné trafostanice, rekonštrukcia VN a NN vedenia a vybudovanie novej elektrifikácie pre novovzniknuté lokality bytovej zástavby podľa platného ÚPN-O
	1.2.1.3 Pokračovanie modernizácie verejného osvetlenia	Doplnenie chýbajúcej osvetľovacej sústavy s technológiou LED, dobudovanie osvetľovacej sústavy pre novovzniknuté lokality bytovej zástavby podľa platného ÚPN-O
1.3.1 Zlepšenie informovanosti a orientácie turistov	1.3.1.1 Zlepšenie podmienok na informovanosť a orientáciu turistov	Zlepšenie podmienok informovanosti turistov ako je osadenie informačných tabúl, zlepšenie znalosti a kvality ľudského potenciálu vidieckeho obyvateľstva
1.4.1 Zlepšenie podmienok na rozvoj podnikateľského sektora a zlepšiť ponuku pracovných príležitostí	1.4.1.1 Podpora rozvoja podnikateľských subjektov zo strany obce	Zverejňovať voľné priestory v obci vhodné na podnikanie prostredníctvom web- stránky obecných novín, zlepšenie využívania štátnych podporných programov a fondov EÚ miestnymi podnikateľmi

Tabuľka 35 Prehľad opatrení, projektov a aktivít v Environmentálnej oblasti

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ		
Hlavný cieľ Vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov		
Špecifické ciele	Opatrenie	Projekt/Aktivita
2.1.1 Ochrana a racionálne využívanie vôd	2.1.1.1 Zabezpečenie protipovodňovej ochrany a vododržnosti územia	Regulácia vodného toku Torysy pri záhradkárskej kolónii a odvedenie prívalových dažďových vôd, na Michalskej ul. a Pod Lesíkom, Sabinovská (dom smútku) vybudovanie protipovodňovej ochrany pri novej individuálnej bytovej výstavbe v zmysle platného ÚPN-O
	2.1.1.2 Úprava rigolov dažďovej kanalizácie okolo miestnych komunikácií	Rekonštrukcia jestvujúcich rigolov, výstavba nových rigolov, osadenie odvodňovacích mriežok
2.1.2 Zabezpečenie dostatku pitnej vody	2.1.2.1 Vybudovanie vodovodnej a kanalizačnej siete v nových lokalitách IBV	Vybudovanie verejného vodovodu a verejnej kanalizácie pre nové ulice podľa ÚPN
2.1.3 Minimalizácia vzniku odpadov, ekologické nakladanie s odpadmi	2.1.3.1 Znižovanie produkcie odpadov	Zvýšenie podielu separácie odpadov a zhodnocovania separovaných odpadov, zavedenie evidencie produkcie odpadu od jednotlivých pôvodcov odpadu (bytové domy, rodinné domy)
	2.1.3.2 Výstavba zberného dvora a malých obecných kompostárni do 100 t	Zriadenie malých kompostárni do 100 ton a zberného dvora vo vhodnej lokalite v rámci obce
		Vybavenie kompostárni a zberného dvora vhodnou technológiou (napr. štiepkovača, čelného nakladača, prekopávača kompostu, kompostovacích boxov a pod.)
	2.1.3.3 Propagácia metód moderného odpadového hospodárstva	Podporiť vzdelávanie a výchovu všetkých skupín obyvateľov k ochrane a tvorbe životného prostredia

2.1.4 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE	2.1.4.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov	Osadenie príslušnej techniky na výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie
	2.1.4.2 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách	Realizácia ďalších podporných krokov na využívanie OZE a AZE (napr. zatepľovanie budov, výmena kotlov a pod.)

Tabuľka 36 Prehľad opatrení, projektov a aktivít v Sociálnej oblasti

SOCIÁLNA OBLASŤ		
Hlavný cieľ Vytváranie a zlepšovanie podmienok pre dosiahnutie spokojnosti obce s úrovňou a rozsahom poskytovaných sociálnych a zdravotníckych služieb, vzdelanosti obyvateľstva, zvyšovanie úrovne kultúrneho, športového a spoločenského života.		
Špecifické ciele	Opatrenie	Projekt/Aktivita
3.1.1 Zlepšenie podmienok v školstve	3.1.1.1 Zlepšenie technického stavu budovy MŠ	Rozšírenie kapacít MŠ, obnova areálu MŠ
		Spracovanie projektovej dokumentácie pre stavebnú úpravu MŠ s rozšírením priestorov pre 2 ročné deti .Vybudovanie novej MŠ v lokalite Západ v zmysle platného ÚPN-O.
	3.1.1.2 Zabezpečenie materiálo – technického vybavenia MŠ	Obstaranie nového nábytku a IKT vybavenia
	3.1.1.3 Dovybavenie odborných učební ZŠ	Dovybavenie odborných učební učebnými pomôckami (fyzika, chémia, školská dielňa) – počet špeciálnych tried 8
	3.1.1.4 Rekonštrukcia vnútorných priestorov budovy ZŠ a jej materiálo-technické dovybavenie	Rekonštrukcia: - o elektrických zariadení a elektrických rozvodov budovy - o strechy - o zdravotníckej (kanalizácia a vodovod) - o podláh v triedach - o telocvične a sociálnych zariadení - o jednotlivých učebni s cieľom vybudovať modernú školu (tvarovacie lavice), zriadenie oddychových zón

	3.1.1.5 Revitalizácia športového areálu pri ZŠ	Revitalizácia športového areálu pri ZŠ – (futbalové ihrisko, atletická dráha a rozbehová dráha, výstavba multifunkčného ihriska)
3.2.1 Zriadenie chýbajúcich zariadení a sociálnych služieb pre obyvateľov	3.2.1.1 Vybudovanie denného stacionára pre poskytovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti	Spracovanie projektovej dokumentácie a vybudovanie denného stacionára pre poskytovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti – počet klientov 20
	3.2.1.2 Rekonštrukcia a prístavba budovy zdravotného strediska	Rekonštrukcia a prístavba budovy zdravotného strediska. Zabezpečiť centrum intenzívnej zdravotnej starostlivosti, resp. polyfunkčný objekt. Prípadne výstavba nového zdravotného strediska.
	3.2.1.3 Komplexné riešenie životných podmienok MRK	Zlepšovanie školskej dochádzky detí MRK, zabezpečenie komunitných aktivít, zriadenie komunitného centra
3.3.1 Kultúra ako rovnocenná súčasť života	3.3.1.1 Podpora starostlivosti o kultúrne dedičstvo v obci	Obnova a dlhodobý udržateľný rozvoj archeologických lokalít – FEDELEMKÁ – zriadenie muzeálnej expozície
		Obnova pôsobenia divadelného súboru Jula Zborovjana
	3.3.1.2 Rekonštrukcia objektov a priestorov určených na organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí	Stavebná úprava bývalej kotolne na kultúrno – spoločenské a športové využitie
		Komplexná rekonštrukcia historickej budovy kaštieľa (NKP)
	3.3.1.3 Zlepšenie kvality a pestrosti kultúrnych podujatí pre rôzne cieľové skupiny	Pripravovanie a organizovanie podujatí pre všetky cieľové skupiny
	3.3.1.4 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	Rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami
3.3.2 Zlepšenie podmienok na rozvoj športu	3.3.2.1 Rekonštrukcia objektov a priestorov určených na organizovanie športových podujatí	Rekonštrukcia športového areálu (tribúny, šatní a sociálnych zariadení, elektroinštalácie, zateplenie budovy, odizolovanie budovy, oprava strechy)

	3.3.2.2 Zlepšenie kvality a pestrosti športových podujatí	Pripravovanie a organizovanie podujatí pre všetky cieľové skupiny
3.4.1 Rozvoj bývania	3.4.1.1 Výstavba nových obecných nájomných bytov	Výstavba nových nájomných bytových domov v zmysle platného ÚPN-O
	3.4.1.2 Podpora individuálnej bytovej výstavby	Rozšírenie zastavanosti obce o nové lokality v zmysle platného ÚPN-O – lokalita Západ, Východ a lokalita pri záhradkárskej oblasti
	3.4.1.3 Rozvoj občianskej vybavenosti	Rozvoj občianskej vybavenosti v novovzniknutých lokalitách individuálnej bytovej výstavby v zmysle platného ÚPN-O – lokalita Západ, Východ a lokalita pri záhradkárskej oblasti

MERATEĽNÉ UKAZOVATELE

Súčasťou programovej časti okrem zoznamu konkrétnych aktivít a ich finančnej hodnoty je aj súbor merateľných ukazovateľov ktorý je spracovaný podľa oblasti na jednotlivé opatrenia. Pre každý ukazovateľ je daná východisková hodnota (rok 2023) a cieľová hodnota (rok 2030). V prípade výsledku ankety je merateľným ukazovateľom známka 1-5, pričom číslo 1 označuje najlepšiu známku a číslo 5 najhoršiu.

Tabuľka 37 Merateľné ukazovatele HOSPODÁRSKA OBLASŤ

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2023	Cieľová hodnota v roku 2030
1.1.1.1 Rekonštrukcia a vybudovanie chýbajúcich miestnych komunikácií a chodníkov pre peších	Dĺžka zrekonštruovaných a novovybudovaných miestnych komunikácií	km	9,4	15,4
1.1.1.2 Výstavba autobusovej zastávky	Počet novovybudovaných zastávok	počet	2	4
1.1.1.3 Realizácia statickej dopravy a využitia verejných plôch	Počet nových parkovacích miest na sídlisku	počet	0	50
1.1.1.4 Budovanie cyklistickej trasy	Dĺžka cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu	m	3000	6000
1.2.1.1 Pokračovať vo vybudovaní kamerového systému	Počet nainštalovaných kamier	ks	32	45
1.2.1.2 Zlepšenie elektrifikácie v obci	Počet trafostaníc so zvýšeným výkonom	počet	9	12
1.2.1.3 Pokračovanie v modernizácii verejného osvetlenia	Výmena a rozšírenie osvetľovacej sústavy	počet	260	300
1.3.1.1 Zlepšenie podmienok na informovanosť a orientáciu turistov	Počet osadených informačných tabúl	počet	0	15
1.4.1.1 Podpora rozvoja podnikateľských subjektov zo strany obce	Spokojnosť obyvateľov služieb v obci	Známka 1-5	3	2

Tabuľka 38 Merateľné ukazovatele ENVIROMENTÁLNA OBLASŤ

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2023	Cieľová hodnota v roku 2030
2.1.1.1 Zabezpečenie protipovodňovej ochrany	Dĺžka vyregulovaného toku	m	0	350

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2023	Cieľová hodnota v roku 2030
<i>a vododržnosti územia</i>				
<i>2.1.1.2 Úprava rigolov dažďovej kanalizácie okolo miestnej komunikácie. Odvodnenie miestnych komunikácií</i>	Dĺžka jestvujúcich rigolov, dĺžka novovybudovaných rigolov	m	1000	2000
<i>2.1.2.1 Vybudovanie vodovodnej a kanalizačnej siete v nových lokalitách IBV</i>	Dĺžka novovybudovanej vodovodnej a kanalizačnej siete v nových lokalitách BV	m	0	1200
<i>2.1.2.3 Zlepšenie kvality povrchových tokov a podzemných vôd</i>	Spokojnosť obyvateľov s kvalitou tokov a podzemných vôd	Známka 1-5	4	3
<i>2.1.3.1 Znižovanie produkcie odpadov</i>	Množstvo komunálneho odpadu vyprodukovaného ročne	ton	460	300
<i>2.1.3.2 Výstavba malých kompostární do 100 tón a zberného dvora</i>	Počet vybudovaných zberných dvorov a malých kompostární	počet	0	2
<i>2.1.3.3 Propagácia metód moderného odpadového hospodárstva</i>	Počet aktivít propagácia	počet	1	3
<i>2.1.4.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov</i>	Počet fotovoltaických elektrární	počet	0	6
<i>2.1.4.2 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách</i>	Počet budov s využitím obnoviteľných zdrojov	počet	0	6

Tabuľka 39 Merateľné ukazovatele SOCIÁLNA OBLASŤ

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2023	Cieľová hodnota v roku 2030
<i>3.1.1.1 Zlepšenie technického stavu budovy MŠ, rozšírenie kapacít MŠ</i>	Navýšenie kapacít MŠ	m ²	1200	2000
<i>3.1.1.2 Zabezpečenie materiálno-technického vybavenia MŠ</i>	Počet zmodernizovaných tried	počet	0	4
<i>3.1.1.3 Dovybavenie odborných učební ZŠ</i>	Počet špeciálnych odborných učební	počet	8	8

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2023	Cieľová hodnota v roku 2030
3.1.1.4 Rekonštrukcia vnútorných priestorov budovy ZŠ a jej materiálno-technické dovybavenie	Počet zrekonštruovaných škôl	počet	0	1
3.1.1.5 Revitalizácia športového areálu pri ZŠ	Počet zrevitalizovaných športových objektov a priestorov	počet	0	3
3.2.1.1 Vybudovanie denného stacionára pre poskytovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti	Počet klientov vybudovaného sociálneho zariadenia	počet	0	15
3.2.1.2 Rekonštrukcia a prístavba budovy zdravotného strediska	Počet zrekonštruovaných a pristavaných budov	počet	1	1
3.2.1.3 Komplexné riešenie životných podmienok MRK	Počet vzdelávacích aktivít MRK	počet	0	10
3.3.1.1 Podpora starostlivosti o kultúrne dedičstvo obci	Počet podporených prvkov kultúrneho dedičstva	počet	1	1
3.3.1.2 Rekonštrukcia objektov a priestorov určených na organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí	Počet zrekonštruovaných objektov a priestorov na organizovanie kultúrno-spoločenských podujatí	počet	0	2
3.3.1.3 Zlepšenie kvality a pestrosti kultúrnych podujatí pre rôzne cieľové skupiny	Spokojnosť obyvateľov obce s oblasťou kultúry	Známka 1-5	3	1
3.3.1.4 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	Počet partnerských obcí	počet	1	2
3.3.2.2 Zlepšenie kvality a pestrosti športových podujatí	Spokojnosť obyvateľov obce s oblasťou šport	Známka 1-5	3	1
3.4.1.1 Výstavba nových obecných nájomných bytov	Počet nových obecných nájomných bytov	počet	65	101
3.4.1.2 Podpora individuálnej bytovej výstavby	Počet nových rodinných domov	počet	0	80
3.4.1.2 Rozvoj občianskej vybavenosti	Počet lokalít pre rozvoj občianskej vybavenosti	počet	0	3

4 REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačnú časť programu rozvoja obce tvorí opis organizačného zabezpečenia riadenia, zodpovednosti a pravidiel spolupráce medzi jednotlivými orgánmi a subjektmi pri realizácii jednotlivých cieľov vyplývajúcich z *Programu rozvoja obce Šarišské Michaľany na roky 2023-2030*.

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PRO

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektových zámerov si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto zábery uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projektové zábery bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PRO je **Riadiacim orgánom** na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PRO, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu **Monitorovacieho výboru**. **Orgánom auditu** je hlavný kontrolór a príslušná komisia OZ, ak je zriadená. Funkciu **Platobného orgánu** vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu **Sprostredkovateľského orgánu**. PRO ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo (Inštitút priestorového plánovania, 2016).

Samospráva bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PRO za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PRO berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PRO a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PRO budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva.

Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PRO prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PRO a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PRO až do ukončenia jeho platnosti. Výstupom monitorovania PRO bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PRO bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Tabuľka 40 Plán priebežných hodnotení PRO na programové obdobie 2023 - 2030

Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania / periodicita
Strategické hodnotenie	Od roku 2024 priebežne	Na základe rozhodnutia starostu obce, poslancov obce, koordinátora PRO
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie		Na základe rozhodnutia starostu obce, poslancov obce, podnetu občanov, koordinátora PRO
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby
Tematické hodnotenie časti PRO	v roku 2025	Na základe nesúladu medzi plánovanými aktivitami a cieľmi so skutočnosťou
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby
Ad hoc mimoriadne hodnotenie		Nesúlad medzi cieľmi stanovenými v PRO a ich značnom odklone v skutočnosti
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby, návrh na revíziu prípadne doplnenie PRO
Ad hoc hodnotenie celého PRO alebo jeho časti		Na základe rozhodnutia starostu, podnetu poslancov, podnetu kontrolóra obce, podnetov z kontroly, na základe auditu, na základe protokolu NKÚ SR
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby

Zdroj: Vlastné spracovanie

AKČNÝ PLÁN

Akčný plán obsahuje zoznam aktivít na daný rozpočtový rok s výhľadom na najbližšie roky a zahŕňa časový harmonogram realizácie jednotlivých aktivít z PRO.

V akčnom pláne sú zaznamenané jednotlivé aktivity v rámci jednotlivých oblastí, ktoré sú realizované v danom roku a ktoré plánuje obec realizovať v najbližších rokoch. Je tam uvedený stručný popis aktivity, zapojenie subjektov alebo partnerov a objem a zdroje finančných prostriedkov potrebných na realizáciu jednotlivých aktivít.

Aktualizácia akčného plánu bude vykonávaná 1 x ročne na základe už realizovaných aktivít s výhľadom na realizáciu aktivít na základe predpokladaných výziev z jednotlivých Operačných programov prípadne na základe realizácie aktivít z ich zdrojov vrátane rozpočtu obce.

Pri spracovaní akčného plánu sa vychádzalo z tabuľky ex – ante hodnotenia PRO za a priorít realizovania jednotlivých aktivít, ktoré sú v danom čase aktuálne realizovateľné.

Tabuľka 41 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Hospodárskej oblasti

	<i>Opatrenie</i>	<i>Aktivity</i>	<i>Predpokladaný rozpočet</i>	<i>Termín</i>	<i>Zdroje financovania</i>
HOSPODÁRSKA OBLASŤ	1.1.1.1 Rekonštrukcia a vybudovanie chýbajúcich miestnych komunikácií a chodníkov pre peších	Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v dĺžke 3 km (ul. Kpt. Nálepku, Melichara Zeleného, Pod lesíkom, Michalská, Štúrova, výstavba novej miestnej komunikácie (3 km) v zmysle platného UPN-O (lokalita Západ a lokalita pri záhradkárskej oblasti)	620 000,00	2024-2030	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	1.1.1.2 Výstavba autobusovej zastávky	Výstavba autobusových zastávok v smere na Sabinov pri ceste I/68 s jazdným pruhom pre verejnú dopravu	40 000,00	2027	Rozpočet obce
	1.1.1.3 Realizácia statickej dopravy a využitia verejných plôch na sídlisku	Spracovanie projektovej dokumentácie a realizácia statickej dopravy na sídlisku – výstavba parkovacích miest, chodníkov, miestnych komunikácií, detských a športových ihrísk a revitalizácia zelene	700 000,00	2024-2027	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	1.1.1.4 Budovanie cyklistickej trasy EuroVelo11	Vybudovanie cyklistického chodníka v k.ú. Šarišské Michaľany – dĺžka úseku 3000 m – s napojením sa na cyklotrasu Eurovelo 11 s cieľom prepojenia obcí Šarišské Michaľany, Bodovce a Šarišské Sokolovce (cez Giraž)	380 000,00	2025-2027	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	1.2.1.1 Rozšírenie kamerového systému	Vybudovanie chýbajúceho kamerového systému s počtom 14 kamier (križovatky miestnych komunikácií s cestou I/68, domu smútku, cintorín)	25 000,00	2024	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	1.2.1.2 Zlepšenie a rozšírenie elektrifikácie v obci	Rozšírenie distribučnej sústavy o nové distribučné trafostanice, rekonštrukcia VN a NN vedenia a vybudovanie novej elektrifikácie pre novovzniknuté lokality bytovej zástavby podľa platného ÚPN-O	150 000,00	2024-2027	VSD, a.s.

	1.2.1.3 Pokračovanie modernizácie verejného osvetlenia	Doplnenie chýbajúcej osvetľovacej sústavy s technológiou LED, dobudovanie osvetľovacej sústavy pre novovzniknuté lokality bytovej zástavby podľa platného ÚPN-O	100 000,00	2023-2025	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	1.3.1.1 Zlepšenie podmienok na informovanosť a orientáciu turistov	Zlepšenie podmienok informovanosti turistov ako je osadenie informačných tabúl, zlepšenie znalosti a kvality ľudského potenciálu vidieckeho obyvateľstva	10 500,00	2024	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	1.4.1.1 Podpora rozvoja podnikateľských subjektov zo strany obce	Zverejňovať voľné priestory v obci vhodné na podnikanie prostredníctvom web- stránky obecných novín, zlepšenie využívania štátnych podporných programov a fondov EÚ miestnymi podnikateľmi	3 000,00	2023-2030	Rozpočet obce

Tabuľka 42 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Environmentálnej oblasti

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ	Opatrenie	Aktivity	Predpokladaný rozpočet	Termín	Zdroje financovania
	2.1.1.1 Zabezpečenie protipovodňovej ochrany a vododržnosti územia	Regulácia vodného toku Torysy pri záhradkárskej kolónii a odvedenie prívalových dažďových vôd, na ul. Michalská, Pod Lesíkom a od domu smútku	80 000,00	2025-2027	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	2.1.2.1 Vybudovanie vodovodnej a kanalizačnej siete v nových lokalitách IBV	Vybudovanie verejného vodovodu a verejnej kanalizácie pre nové ulice podľa ÚPN v lokalite Západ a pri záhradkárskej oblasti – dĺžka cca 1200 m	435 000,00	2027-2030	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy

	2.1.3.1 Znižovanie produkcie odpadov	Zvýšenie podielu separácie odpadov a zhodnocovania separovaných odpadov	87 000,00	2024-2025	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	2.1.3.2 Zriadenie malých kompostární do 100 tón a zberného dvora	Vybavenie kompostárni vhodnou technológiou (štiepkovača, čelného nakladača, prekopávača kompostu, kompostovacích boxov)	54 000,00	2024-2028	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
		Výstavba malých kompostární do 100 tón a zberného dvora vo vybranej lokalite	150 000,00	2024-2026	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	2.1.3.3 Propagácia metód moderného odpadového hospodárstva	Podporiť vzdelávanie a výchovu všetkých skupín obyvateľov k ochrane a tvorbe životného prostredia	5 000,00	2024-2030	Rozpočet obce
	2.1.4.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov	Osadenie príslušnej techniky na výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie	150 000,00	2024-2030	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	2.1.4.2. Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách	Realizácia ďalších podporných krokov na využívanie OZE a AZE (napr. zatepľovanie budov, výmena kotlov a pod.)	250 000,00	2024-2030	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy

Tabuľka 43 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Sociálnej oblasti

SOCIÁLNA OBLASŤ	Opatrenie	Aktivity	Predpokladaný rozpočet	Termín	Zdroje financovania
	3.1.1.1 Prístavba budovy MŠ	Rozšírenie kapacít MŠ	400 000,00	2026-2030	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
		Revitalizácia areálu MŠ	12 000,00	2024-2025	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	3.1.1.2 Zabezpečenie materiálno – technického vybavenia MŠ	Obstaranie nového nábytku a IKT vybavenia, modernizácia jednotlivých tried	25 000,00	2026-2027	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	3.1.1.3 Dovybavenie odborných učební ZŠ	Dovybavenie odborných učební učebnými pomôckami (fyzika, chémia, školská dielňa) – počet špeciálnych tried 8	20 000,00	2025-2026	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	3.1.1.4 Rekonštrukcia vnútorných priestorov budovy ZŠ a jej materiálno-technické dovybavenie	Rekonštrukcia elektrických zariadení a rozvodov budovy základnej školy a rekonštrukcia podláh v triedach, rekonštrukcia telocvične a sociálnych zariadení, rekonštrukcia jednotlivých učební cieľom vybudovať modernú školu (tvarovacie lavice, zriadenie oddychových zón)	750 000,00	2026	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	3.1.1.5 Revitalizácia športového areálu pri ZŠ	Revitalizácia športového areálu pri ZŠ – (futbalové ihrisko, atletická dráha a rozbehová dráha, výstavba multifunkčného ihriska)	200 000,00	2025-2030	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy

	3.2.1.1 Vybudovanie denného stacionára pre poskytovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti	Spracovanie projektovej dokumentácie a zriadenie denného stacionára pre poskytovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti – počet klientov 15	250 000,00	2025-2028	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	3.2.1.2 Rekonštrukcia a prístavba budovy zdravotného strediska	Rekonštrukcia a prístavba budovy zdravotného strediska. Zabezpečiť centrum intenzívnej starostlivosti, resp. polyfunkčný objekt.	120 000,00	2026-2030	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy, Súkromné zdroje
	3.3.1.1 Komplexné riešenie životných podmienok MRK	Zriadenie komunitného centra , zlepšovanie školskej dochádzky detí MRK, zabezpečenie komunitných aktivít	220 000,00	2025-2029	Rozpočet obce, rozpočet Európskej únie
	3.3.1.2 Podpora starostlivosti o kultúrne dedičstvo v obci	Obnova a dlhodobý udržateľný rozvoj archeologických lokalít – FEDELEMKÁ – zriadenie muzeálnej expozície	12 500,00	2024-2025	Rozpočet obce
		Obnova pôsobenia divadelného súboru Jula Zborovjana	20 000,00	2023-2025	Rozpočet obce
	3.3.1.3 Rekonštrukcia objektov a priestorov určených na organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí	Stavebná úprava bývalej kotelne na kultúrno – spoločenské a športové využitie	280 000,00	2015-2017	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
		Obnova fasády kaštieľa a kaplnky, výmena okien a dverí, oprava strechy, revitalizácia príľahlého parku	610 000,00	2025-2026	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	3.3.1.4 Zlepšenie kvality a pestrosti kultúrnych podujatí pre rôzne cieľové skupiny	Pripravovať a organizovať podujatia pre všetky vekové a cieľové skupiny	80 000,00	2025-2030	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy

	3.3.2.1 Rekonštrukcia objektov a priestorov určených na organizovanie športových podujatí	Rekonštrukcia športového areálu (tribúny, šatní a sociálneho zariadenia, výstavba multifunkčného ihriska v novovzniknutej lokalite Západ)	280 000,00	2024-2028	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy
	3.3.2.2 Zlepšenie kvality a pestrosti športových podujatí	Pripravovať a organizovať podujatia pre všetky cieľové skupiny	115 000,00	2024-2030	Rozpočet obce
	3.4.1.1 Výstavba nových obecných nájomných bytov	Výstavba troch nájomných 12 b.j. bytových domov v zmysle platného ÚPN-O	1.800.000,00	2025-2028	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy, úvery so zárukou štátu
	3.4.1.2 Podpora súkromnej bytovej výstavby	Rozšírenie zastavanosti obce o nové lokality pre výstavbu rodinných domov v zmysle platného ÚPN-O (lokalita Západ, lokalita pri záhradkárskej oblasti)	1 200 000,00	2024-2030	Rozpočet obce, zdroje EÚ, štátne účelové fondy

5 FINANČNÁ ČASŤ

Vo finančnej časti Programu rozvoja obce sú uvedené viac zdroje formy financovania, ktoré budú priebežne dopĺňané na základe Operačných programov a iných možných finančných zdrojov, z ktorých bude realizácia jednotlivých opatrení financovaná.

Predpokladané zdroje financovania jednotlivých opatrení

Tabuľka 44 Predpokladané zdroje financovania jednotlivých opatrení

Opatrenie	Celkové náklady	EÚ	Štát	Verejné zdroje VÚC	Obec	Spolu	Súkromné zdroje
Hospodárska oblasť							
Opatrenie 1.1.1.1	620 000	500 650	88 350		31 000	620 000	
Opatrenie 1.1.1.2	40 000				40 000	40 000	
Opatrenie 1.1.1.3	700 000	565 250	99 750		35 000	700 000	
Opatrenie 1.1.1.4	380 000	306 850	54 150		19 000	380 000	
Opatrenie 1.2.1.1	25 000				25 000	25 000	
Opatrenie 1.2.1.2	150 000				150 000	150 000	
Opatrenie 1.2.1.3	100 000	80 750	14 250		5 000	100 000	
Opatrenie 1.3.1.1	10 500	9 975			525	10 500	
Opatrenie 1.4.1.1	3 000				3 000	3 000	
Environmentálna oblasť							
Opatrenie 2.1.1.1	80 000		80 000			80 000	40 000
Opatrenie 2.1.2.1	435 000	351 260	61 990		21 750	435 000	
Opatrenie 2.1.3.1	87 000	70 550	12 450		5 000	87 000	
Opatrenie 2.1.3.2	194 000	143 650	25 350		25 000	194 000	
Opatrenie 2.1.3.3	5 000				5 000	5 000	
Opatrenie 2.1.4.1	150 000	121 000	21 500		7 500	150 000	
Opatrenie 2.1.4.2	250 000	202 000	35 500		12 500	250 000	
Sociálna oblasť							
Opatrenie 3.1.1.1	412 000	322 490	56 910		32 600	412 000	
Opatrenie	25 000		23 750		1 250	25 000	

Opatrenie	Celkové náklady	EÚ	Štát	Verejné zdroje VÚC	Obec	Spolu	Súkromné zdroje
3.1.1.2							
Opatrenie 3.1.1.3	20 000		16 150		850	20 000	
Opatrenie 3.1.1.4	750 000	605 625	106 875		37 500	750 000	
Opatrenie 3.1.1.5	200 000	161 500	28 500		10 000	200 000	
Opatrenie 3.2.1.1	250 000	199 750	35 250		15 000	250 000	
Opatrenie 3.2.1.2	120 000	96 900	17 100		6 000	120 000	
Opatrenie 3.3.1.1	220 000	177 650	31 350		11 000	220 000	
Opatrenie 3.3.1.2	32 500		12 500		20 000	32 500	
Opatrenie 3.3.1.3	890 000	718 675	126 825		44 500	890 000	
Opatrenie 3.3.1.4	80 000		70 000		10 000	80 000	
Opatrenie 3.3.2.1.	395 000	318 750	56 250		20 000	395 000	
Opatrenie 3.4.1.1	1 800 000	615 000	1 000 000		95 000	1 800 000	
Opatrenie 3.4.1.2	1 200 000	969 000	171 000		60 000	1 200 000	

Zdroj: vlastné spracovanie

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PRO uvedená pri jednotlivých projektových zámeroch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektu. Navyše táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projektové zámer sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Tabuľka 45 Indikatívny rozpočet - sumarizácia

	ROK								
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	SPOLU
I. Sociálna oblasť	6 000	379 000	885 000	1 793 000	1 483 500	1 138 000	352 500	357 500	6 394 500
II. Hospodárska oblasť	15 360	330 360	508 360	365 360	355 360	130 800	160 400	162 500	2 028 500
III. Environmentálna oblasť		70 000	200 000	220 000	208 000	168 000	155 000	190 000	1 211 000
Spolu	21 360	779 360	1 593 360	2 378 360	2 046 860	1 436 800	667 900	710 000	9 634 000

Zdroj: vlastné spracovanie

ZÁVER

	SCHVÁLENIE PRO
Dokument	Názov: Program rozvoja obce Šarišské Michaľany na roky 2023 - 2030
	Štruktúra: Dokument je štruktúrovaný podľa Metodiky na vypracovanie Programu rozvoja obce/obcí/VÚC (v zmysle zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z.) vydanéj Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, podľa Metodiky na spracovanie Programu rozvoja obce, vydanéj Inštitútom priestorového plánovania, september 2016 a podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, vydanéj Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, január 2020. • Analytická časť - je založená na databáze informácií a ukazovateľov, obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie a odhad budúceho vývoja s dôrazom na možné riziká a ohrozenia. Predstavuje súčasný stav hospodárskej, sociálnej a ekonomickej stránky, infraštruktúry a životného prostredia. • Analýza vnútorného prostredia - Komplexná analýza súčasného stavu územia zostavená na základe informácií získaných z relevantných zdrojov. Obsahuje základné informácie o obci, históriu obce, prírodné danosti, sociálno-ekonomickú oblasť, občiansku vybavenosť, analýzu silných a slabých stránok, analýzu príčin a dôsledkov. • Analýza vonkajšieho prostredia - Analýza vonkajšieho prostredia identifikuje hlavné vonkajšie faktory rozvoja obce a vplyvy na vývoj situácie v obci. Hlavné vonkajšie faktory rozvoja predstavujú príležitosti a ohrozenia, vyplývajúce z pôsobenia vonkajších síl a vplyvov. • Zhodnotenie súčasného stavu územia – súčasný stav obce predstavuje SWOT analýza obce Šarišské Michaľany. • Strategická časť - obsahuje víziu s stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifik, hlavné ciele a priority rozvoja obce pri rešpektovaní

	princípov regionálnej politiky v záujme dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia. • Programová časť – v tejto časti sú stanovené priority rozvoja obce, špecifické ciele v rámci jednotlivých priorít a aktivity, ktoré obec plánuje realizovať. • Realizačná časť - je zameraná na popis organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovených merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčného plánu. • Finančná časť - obsahuje indikatívny finančný plán na celú realizáciu Programu rozvoja obce Šarišské Michaľany, model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce a hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.
Spracovanie	- Forma spracovania: obec pod dohľadom odborníka Junior 4
	- Obdobie spracovania: 09/2022-08/2023
	Riadiaci tím: počet členov 3, počet stretnutí 2
	Účasť verejnosti a komunikácia s verejnosťou: webová stránka, stretnutia, vývesky na obecnom úrade
	Náklady na spracovanie : z rozpočtu obce
Prerokovanie	- Prerokovanie v orgánoch samosprávy: áno
	- Verejné pripomienkovanie: áno
Schválenie	- Obecné zastupiteľstvo v Šarišských Michaľanoch schvaľuje Program rozvoja obce Šarišské Michaľany na roky 2023 – 2030

PRÍLOHY

PRÍLOHA Č. 1 ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PROGRAME ROZVOJA OBCE

Národná stratégia regionálneho rozvoja

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001

MDVRR (2015): Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015,

Štatistický úrad SR

Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2022

Program rozvoja obce Šarišské Michaľany 2015-2022

Územný plán obce Šarišské Michaľany

Vízia a stratégia a rozvoja Slovenska do roku 2030

Evidencie Obecného úradu Šarišské Michaľany

Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

www.sodbtn.sk

www.touristteam.szm.com

www.po-kraj.sk

www.sarisskemichalany.sk

www.datacube.sk

www.upsvr.sk

PRÍLOHA Č.2 ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PRO

DHZO	Dobrovoľný hasičský zbor obce
EÚ	Európska únia
EK	Európska komisia
ENV	Environmentálna výchova
FNsP	Fakultná nemocnica s poliklinikou
HDP	Hrubý domáci produkt
HaZZ	Hasičský záchranný zbor
IKT	Informačné a komunikačné technológie
JRD	Jednotné roľnícke družstvo
MAS	Miestna akčná skupina
MŠ	Materská škola
MRK	Marginalizovaná rómska komunita
NKÚ SR	Národný kontrolný úrad Slovenskej republiky
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OZ	Občianske združenie
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PRO	Program rozvoja obce
SAD	Slovenská autobusová doprava
SNL	Slovenská národná liga
SZUŠ	Súkromná základná umelecká škola
ŠK	Športový klub
ŠSK	Športovo strelecký klub
UoZ	Uchádzač o zamestnanie
ZMOS	Združenie miest a obcí
ZŠ	Základná škola
ŽP	Životné prostredie